

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนให้แก่เด็กในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร และได้เรียบเรียงนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน

ความหมายของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการด้านการเขียน

ความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน

องค์ประกอบและความพร้อมในการเขียน

การเตรียมความพร้อมในการเขียน

การสอนภาษาโดยส่วนรวม

การสอนคัดเขียนหรือการคัดลายมือ

ตอนที่ 2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน

ความหมายของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน

เด็กจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาการทุกด้าน พัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับการเขียนโดยตรงคือ พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว การทรงตัว ยืน เดิน วิ่ง กระโดด ปีนป่าย เพื่อให้เกิดความคล่องแคล่ว นอกจากพัฒนาากล้ามเนื้อใหญ่แล้ว เด็กวัยนี้ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กด้วย เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมในการเรียนอ่านเขียนหนังสือต่อไป (ภรณี คุรุรัตน์, 2535) การใช้กล้ามเนื้อมือ ตา ให้ทำงานประสานกันในการระบายสี ลากเส้น ตัดกระดาษ ฉีก ปะวีศดู ต่อชิ้นส่วนต่าง ๆ ตัดกระดาษเส้น ร้อยลูกปัด ผูกเชือกกรองเท้า ล้วนแต่เป็นการพัฒนาขั้นพื้นฐานที่จำเป็น

การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือ มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมด้านการเขียน ตลอดจนการใช้มือ และฝึกประสาทสัมผัสในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้คล่องแคล่ว ทั้งนี้เพราะการเขียนที่ดี จะต้องมีการประสานกันอย่างดีระหว่างสายตามือและการควบคุมกล้ามเนื้อมือ (Dawson, 1957)

ประเทิน มหาจันทร์ (2506) และ รัตนา ศิริพานิช (2524) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กจะสามารถเขียนได้ก็ต่อเมื่อมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือและสายตาทำงานประสานสัมพันธ์กันได้ดี ซึ่งความสามารถดังกล่าวเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะนำไปสู่การเขียนในชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้การเขียนมิได้หมายถึง การเขียนตัวอักษรตามความหมายของผู้ใหญ่เท่านั้น แต่การที่เด็กสามารถบังคับควบคุมการทำงานของกล้ามเนื้อมือและสายตาให้ขีดเขียนเส้นไปมาในลักษณะต่าง ๆ ให้ถือเป็นความสามารถขั้นเริ่มต้น ที่จะนำไปสู่การเขียนที่แท้จริง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2521)

ฮิลเดรท (Hildreth, 1956) ได้ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมือเล็ก สามารถทำได้โดยให้เด็กได้ฝึกทักษะการใช้มือวาดรูป ระบายสีด้วยนิ้วมือ ปั้น เย็บ ถัก สาน ตัดกระดาษ และเล่น

ของเล่น เป็นต้น เพราะกิจกรรมเหล่านี้นอกจากจะช่วยพัฒนากล้ามเนื้อส่วนย่อยให้สัมพันธ์กับการเขียนแล้ว ยังช่วยให้การประสานงานระหว่างตากับมือเป็นไปอย่างกลมกลืน และ เบคเกอร์ (Baker, 1955) ยังได้กล่าวว่า การให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เล่นกลางแจ้ง วาดภาพ และทำงานหัตถศึกษา จะช่วยให้เด็กมีการประสานงานของกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดี

ดอร์สัน (Dawson, 1957) ยังกล่าวอีกว่า การเขียนมิใช่เป็นเพียงกระบวนการของการใช้แรงงานทางกล้ามเนื้อหรือเป็นการตอบสนองของกิริยาสะท้อนขั้นต่ำเท่านั้น แต่การเขียนเป็นกระบวนการแห่งความคิด เป็นกระบวนการที่ต้องใช้กิจกรรมของระบบประสาทส่วนกลางด้วย

แอนเดอร์สัน (Anderson, 1967) ได้แยกการฝึกความพร้อมในการเขียนเป็น 3 แบบ คือ

แบบที่ 1. ฝึกกล้ามเนื้อและฝึกการบังคับเครื่องมือที่ใช้เขียนให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อของมือด้วยการเล่นเครื่องเล่นต่าง ๆ เช่น เล่นโทรศัพท์ จัดโต๊ะ เปลี่ยนล้อตุ๊กตา ตัดกระดาษด้วยกรรไกร เขียนภาพด้วยนิ้วมือ ปั้นดินเหนียว ตัดภาพ และฝึกใช้ชอล์กเขียนบนกระดาน หรือใช้สีเทียนเขียนในกระดาษแผ่นใหญ่ ๆ

แบบที่ 2. เพิ่มความสามารถของเด็กในการใช้ภาษา พวกที่ฝึกแบบนี้เชื่อว่าเป็นการหาประโยชน์มิได้ที่จะให้เด็กเรียนเขียนก่อนที่จะสามารถอธิบายสิ่งที่เขาคิดได้ เด็กเริ่มเรียนจะต้องมีประสบการณ์อย่างมากเพื่อที่จะสามารถแสดงความคิดด้วยตนเองได้ เมื่อเด็กได้ฟังเรื่องราวต่างๆ ดูภาพ หรือฟังเพลงต่างๆ เขาจะต้องได้รับการกระตุ้นให้ได้มีโอกาสวิพากษ์ วิจารณ์ และออกความคิดเห็นโดยเสรี

แบบที่ 3. ให้การฝึกฝนเกี่ยวกับพื้นฐานในการเขียนโดยตรง เริ่มแรกให้เขียนบนกระดานดำก่อน เพื่อให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ เข้าใจรูปร่างตัวอักษรที่แท้จริง และรู้จักวิธีเขียน เด็กจะได้รับการเขียนวงกลมเป็นอันดับแรก โดยมีการกำหนดทิศทางที่เริ่มต้นเขียนให้ เช่น เขียนรูปนาฬิกา ชนมกลม ๆ ลูกบอล ฟองสบู่ เป็นต้น ต่อจากนั้นก็เชื่อมโยงวงกลมกับเส้นตรง เช่น วาดภาพเกวียนมีล้อ วาดภาพไม้ตะพดมีหัวกลม เป็นต้น

เยาวยา เดชะคุปต์ (2525) กล่าวว่า การเขียนเป็นการสื่อความ-
หมายหรือการแสดงออกวิธีหนึ่ง กระบวนการในการเขียนของเด็กจะเริ่มต้นก่อนที่
เด็กจะจับดินสอเขียนตัวอักษรเสียอีก การเขียนของเด็กจะเริ่มจากการได้แลเห็น
ชื่อของเขาเอง ดิตอยู่ตามที่ต่าง ๆ หรือได้รับจดหมายที่ญาติเขียนมาถึง ซึ่งกระตุ้น
ให้เด็กอยากจะเขียนก่อนการเรียน เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมในการ
เขียนโดยการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เด็กจะได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อ และฝึกการ
สร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการเขียน จากการ
ปั้นดินเหนียว พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ ใช้สีเทียน สีน้ำ เล่นบล็อก ทำงานไม้ โดยใช้
ขี้ฉ้อและตะปู เล่นภาพตัดต่อ ปะภาพ ฯลฯ นอกจากนี้เด็กควรได้รับการฝึกทักษะ
ลากเส้น และวาดภาพ รับและส่งข้อความ เตรียมเขียนบัตรเชิญ เขียนขอบคุณ
ทดลอง และทำแผนภูมิเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง หรือหัวข้ออื่น ๆ ที่เด็กสนใจ

บุษบง ดันตวิวงศ์ (2535) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนา-
การด้านการเขียนว่า การเขียนคือการสื่อความหมาย เด็กจะสนใจการเขียนเมื่อ
เขาเคยเห็นผู้ใหญ่เขียนและเข้าใจว่าการเขียนคือการสื่อความหมายได้อีกวิธีหนึ่ง
นอกจากการพูด การทำท่าทางและการวาดภาพ เด็กจะชอบเขียนสิ่งที่มีความหมาย
สำหรับเขา หน้าที่ของครูคือช่วยในสิ่งที่เขาทำเองไม่ได้จริง ๆ และเปิดโอกาส
ให้เขาทำสิ่งที่เขาทำได้แล้ว เช่น การเป็นเจ้าของความคิดว่าต้องการจะเขียน
อะไร กิจกรรมที่จัดการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน จึงควรให้เด็กได้รับ
ประโยชน์และช่วยให้เด็กรู้ว่าความสามารถบันทึกไว้ด้วยข้อความได้ เช่น วาด
ภาพและขีดเขียนตัวอักษรเพื่อสื่อความหมาย ทำกิจกรรม บอกให้ครูบันทึก เพื่อให้
เด็กสามารถสื่อความคิดให้ครูเขียนได้ ทำกิจกรรมประกาศข่าว โดยการเขียน
บอกข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เด็กรับทราบข่าวสารที่ครูแจ้ง ทำกิจกรรมเขียนป้าย
คำเตือน เขียนบอกข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้เด็กรับทราบข่าวสารที่ครูแจ้ง เป็นต้น

ความหมายโดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน
หมายถึง การจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการใช้วัสดุอุปกรณ์และ
กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกให้เด็กมีความพร้อมที่จะเขียนในระดับประถมศึกษาต่อไป

โดยเด็กจะได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อ และฝึกการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการเขียน ขณะเดียวกันเด็กก็ควรได้รับการฝึกการเขียนเพื่อสื่อความหมาย เพื่อให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเขียน และใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อความหมายในสถานการณ์จริง เด็กจะตระหนักว่าสัญลักษณ์และตัวอักษรสามารถถ่ายทอดความคิดได้ เมื่อเด็กรู้ว่าเขาสามารถเขียนเพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ เด็กจะเกิดแรงจูงใจ และภาคภูมิใจ เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเขียน รักการเขียน และการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดจากการค้นพบด้วยตนเอง แต่การส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน โดยให้เด็กคัดเขียน สะกดตัวให้ถูกต้อง แบบเดียวกับที่เด็กเรียนในระดับประถมศึกษา ถ้าสังเกตเด็กให้ดีจะพบว่า เด็กทำได้ เพราะมีครูหรือผู้ใหญ่คอยกระตุ้นให้รางวัล หรือบังคับเด็ก ถ้าไม่มีสิ่งเหล่านี้กระตุ้นการสอนเขียนก็จะไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนจึงควรคำนึงถึงความพร้อมของเด็กด้วย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการด้านการเขียน

กีเซลล์ (Gesell, 1940) นักจิตวิทยาพัฒนาการกล่าวว่า ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กแบ่งออกเป็นระยะและมีขั้นตอน พัฒนาการของกล้ามเนื้อเล็กนั้นมีความสำคัญแก่ชีวิตเพราะเป็นรากฐานของบุคคลเมื่อเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ กล่าวคือ พฤติกรรมต่าง ๆ จะมีอิทธิพลมาจากสภาพความพร้อมทางร่างกายได้แก่ กล้ามเนื้อ ต่อมกระดูก และประสาทต่าง ๆ สิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนประกอบของการเปลี่ยนแปลง

กีเซลล์ (Gesell, 1940) ได้แบ่งพัฒนาการเด็กเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. พฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว (Motor Behavior) เป็นความสามารถที่ครอบคลุมถึงการบังคับอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย และความสัมพันธ์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทั้งหมด

2. พฤติกรรมด้านการปรับตัว (Adaptive Behavior) เป็นความสามารถในการประสานงานระหว่างระบบการเคลื่อนไหวกับระบบความรู้สึก เช่น การประสานงานระหว่างตากับมือ (Eye-Hand Coordination) ซึ่งดูได้จาก

ความสามารถในการใช้มือของเด็ก (Manipulation) เช่น การลั่นกระดิ่ง การแกว่งกำไล ฯลฯ พฤติกรรมด้านการปรับตัวจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านการเคลื่อนไหว

3. พฤติกรรมด้านภาษา (Language Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิธีสื่อสารทุกชนิด เช่น การแสดงออกทางหน้าตา ท่าทาง การเคลื่อนไหว ความสามารถในการเปล่งเสียง และภาษาพูดที่สร้างความเข้าใจในการสื่อสารกับผู้อื่น

4. พฤติกรรมด้านนิสัยส่วนตัวและสังคม (Personal and Social Behavior) เป็นความสามารถในการปรับตัวของเด็กระหว่างบุคคลกับบุคคล และบุคคลกับกลุ่ม ภายในภาวะแวดล้อมและสภาพความเป็นจริง ซึ่งต้องอาศัยการเจริญของสมองและการเคลื่อนไหวประกอบกัน

กีเซลล์ พบว่า การเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้มือหยิบจับของทารก มีขั้นพัฒนาการเริ่มจากขั้นแรก คือ การใช้มือตะปบ ขั้นต่อมาจับของด้วยนิ้วมือ 4 นิ้ว ติดต่อกับฝ่ามือ โดยเริ่มใช้ฝ่ามือตอนใกล้ ๆ สันมือ แล้วจึงเลื่อนไปใช้กลางใจมือ จากนั้นหัวแม่มือจึงค่อยเคลื่อนมาช่วยจับ ขั้นสุดท้ายคือการหยิบของด้วยหัวแม่มือกับปลายนิ้ว

น้อมฤดี จงพฤษะ, สมประสงค์ ปิ่นจินดา, และศิริรัตน์ เจริญศักดิ์ (2518) ได้กล่าวถึงความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ตามผลการศึกษาค้นคว้าทดลองของ กีเซลล์ ดังนี้

อายุ 3 ขวบ

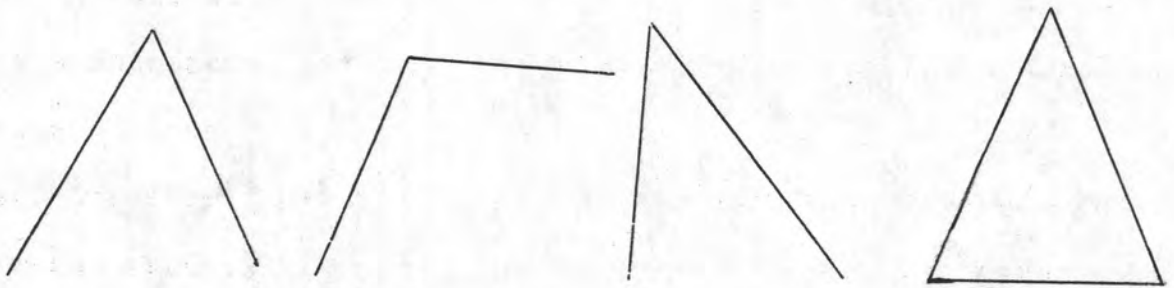
1. สามารถลากเส้นได้ดีขึ้น ไม่ยุ่งเหยิง ไม่ลากซ้ำ ๆ สร้างหอคอยได้โดยใช้แท่งลูกบาศก์ 9 - 10 อัน
2. สามารถม้วนกระดาษได้ตามความยาวและความกว้าง แต่ยังไม่สามารถม้วนกระดาษตามแนวเส้นทะแยงมุมได้

อายุ 4 ขวบ

เขียนวงกลมได้ดีกว่าเมื่ออายุ 3 ขวบ และเขียนจากซ้ายไปขวา แต่ยังไม่เขียนรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนตามแบบไม่ได้ แต่สามารถเขียนเครื่องหมาย X ได้ดี สามารถพับกระดาษ 3 ทบ และพับขวางอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งวัย 3 ขวบทำไม่ได้

อายุ 5 ขวบ

สนใจล้างถ้วยล้างชาม สามารถลากเส้นได้ตรง แสดงถึงการรอกงาม และพัฒนาการของระบบประสาท ลากมุมแหลม มุมป้าน หักมุมลงข้างล่างได้ สร้างรูปสามเหลี่ยมได้

อายุ 6 ขวบ

อาบน้ำ แต่งตัวเองได้ ผูกเชือกกรองเท้าได้

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ (2529) ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กแบ่งตามความสามารถตามช่วงวัยแรกเกิดถึง 6 ขวบ ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวเพียงวัย 3-6 ขวบ ดังต่อไปนี้

อายุ 3 ขวบ - 4 ขวบ รู้จักแต่งตัวและเลือกเสื้อผ้าได้เอง เขียนรูปหัว และตัวหรืออาจจะส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย สามารถทำงานง่าย ๆ ได้

อายุ 4 ขวบ - 5 ขวบ เขียนรูปมีหัว มีตัว มีส่วนต่าง ๆ ของร่างกายที่สำคัญ ๆ ได้ เขียนรูปสี่เหลี่ยมหรือสามเหลี่ยมตามแบบได้

อายุ 5 ขวบ - 6 ขวบ สามารถรับลูกบอลที่โยนมาให้จากระยะไกล 1 เมตร เขียนรูปหัว มีตัว มีขา แขนและมือได้

สุนีย์ ธีรดากร (2523) ได้กล่าวถึง พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อของเด็กวัย 3-6 ปี ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

อายุ 3 ขวบ สามารถบังคับมือให้เคลื่อนไหวได้ดี ใช้มือหยิบจับอาหารตลอดจนใช้ช้อนตักอาหารเข้าปากได้ ช่วยตัวเองในการแต่งกาย เช่น ถอดและใส่กระดุมเสื้อได้โดยให้ผู้ใหญ่ช่วย

อายุ 4 ขวบ ใช้มือถนัดขึ้น หยิบวัตถุเล็ก ๆ ได้ ควรฝึกให้เด็กใช้มือทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ชีดเขียน ตัดกระดาษ ปั้นดินน้ำมัน วัยนี้สามารถช่วยตัวเองในการแต่งตัว ล้างมือ แปรงฟัน

อายุ 5 ขวบ - 6 ขวบ สามารถพับกระดาษ เล่นเกี่ยวกับการก่อสร้างได้ดี สามารถใช้กรรไกรตัดกระดาษตามรอยเส้น วาดเขียนด้วยดินสอและสีน้ำได้

ประณต คำจิม (2526) กล่าวถึงพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กที่เกี่ยวกับความสามารถในการขีดเขียน (Scribble) ว่าเด็กจะเริ่มสนใจการขีดเขียนในระยะหลัง ซึ่งการขีดเขียนในระยะแรกนี้จะมีลักษณะเป็นเส้นคดไปคดมาต่อเนื่องกันและเป็นลักษณะเส้นตามขวาง ต่อมาเมื่อมือสามารถเคลื่อนไหวแบบวงกลมได้ การขีดเขียนแบบเส้นโค้งหรือวงกลมจะเริ่มปรากฏขึ้น ปลายปีที่ 2 เด็กจะมีความละเอียดละออในการขีดเขียนเพิ่มขึ้น โดยดูได้จากการทำงานภายในขอบเขตที่กำหนดให้ในแผ่นกระดาษ ระยะต่อไปเด็กจะกล้าทดลองขีดเขียนให้มีความซับซ้อนมากขึ้นขณะเดียวกันก็มีการผันแปรปริมาณของแรงกดบนแท่งดินสอด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ราศี ทองสวัสดิ์ (2529) ที่กล่าวถึงพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็กว่ามีความสามารถในการขีดเขียน และการวาดภาพของเด็กเล็กจะเริ่มใช้มือขีดเขียนเป็นเส้นยุ่ง ๆ ก่อน ยังไม่สามารถขีดหรือเขียนเส้นตามความต้องการได้ เส้นจึงไม่ค่อยปะติดปะต่อกัน ลักษณะการจับแท่งสียังไม่สามารถจับแบบ 3 นิ้ว แต่จะจับในลักษณะกำหมดทั้ง 5 นิ้ว การบังคับมือยังทำไม่ได้ดี การขีดจึงมักหลุดพ้นจากกระดาษแล้วเริ่มเขียนใหม่ เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบ เส้นก็ยังไม่สม่ำเสมอ การบังคับมือยังทำไม่ได้และภาพก็ยังไม่มีความหมาย ระยะปลายปีที่ 2 หรือต้น 3 ขวบ จึง

สามารถขีดเขียนเส้นให้มีความหนักเบาสม่ำเสมอ สามารถบังคับมือได้ แต่ภาพก็ยังไม่มีความหมายนัก ในระยะปลาย 3 ขวบ หรือต้น 4 ขวบ จึงเริ่มบังคับมือได้ เส้นมีความหนักเบาสม่ำเสมอ และการวาดภาพมีความหมายมากขึ้น

จากเอกสารที่กล่าวมาสรุปได้ว่า พัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก ความสามารถของทักษะการใช้มือ การขีดเขียนล้วนเป็นไปตามหลักของพัฒนาการ คือมีระยะขั้นตอนเริ่มจากง่ายไปหายาก จากใกล้ตัวออกไปไกลตัว ซึ่งแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกันไป การศึกษาพัฒนาการในแต่ละด้านจะช่วยให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยได้จัดประสบการณ์สอดคล้องกับวัยของเด็ก อันจะเป็นการพัฒนาเด็กให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

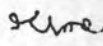
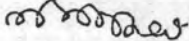
นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2535) ได้กล่าวถึงนักทฤษฎีคนสำคัญ คือ เพียเจต์ (Piaget) ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า พฤติกรรมเกิดจาก

1. วุฒิกาวะ (Maturation)
2. ประสบการณ์สะสม (Experience)
3. การถ่ายทอดจากสังคม (Social Transmission)
4. กฎของความสมดุล (Equilibration)

พัฒนาการทางสติปัญญาตามทฤษฎีของเพียเจต์เป็นไปตามลำดับขั้น ซึ่งในที่นี้จะขอก้าวเพียงวัยแรกเกิดถึง 6 ขวบ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage)
เริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ปี เป็นขั้นที่เด็กเรียนรู้โดยใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ปาก หู ตา เด็กเรียนรู้จากสัมผัส จับต้องสิ่งแวดล้อมรอบตัว
2. ขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre-operational Stage)
ตั้งแต่อายุ 2-6 ปี เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจสัญลักษณ์ หรือใช้เครื่องหมายท่าทางในการสื่อความหมาย เด็กเริ่มพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representation) ในระยะนี้โครงสร้างทางสติปัญญาจะเป็นแบบง่าย ๆ การรับรู้ดีขึ้น แต่ยังไม่สามารถหาเหตุผลอ้างอิงได้ และเด็กจะมีความเชื่อในความคิดของตนอย่างมาก เนื่องจากยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เด็กสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ และมีปฏิริยาต่อสิ่งแวดล้อมอย่าง

รวดเร็ว แต่เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ (Irreversibility) ซึ่งพัชรี ผลโยธิน (2537) ได้กล่าวว่า ตามทฤษฎีพัฒนาการของเพียเจท์ นี้มีอิทธิพลต่อกระบวนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ในแง่ที่เด็กเรียนรู้จากการเป็นกระทำด้วยตนเอง เด็กจะสร้างความรู้ภายในตนชั้นได้นั้น จะต้องเป็นผู้กระทำเรียนรู้จากกิจกรรมการเคลื่อนไหวของตนเองในด้านการอ่านเขียน เด็กจะสร้างกระบวนการอ่านเขียนด้วยลักษณะเช่นเดียวกับที่เรียนรู้สิ่งอื่นผ่านการทดลองปฏิบัติสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางภาษาด้วยตนเอง เขาเชื่อว่าการเรียนรู้ที่ดีของเด็กมิใช่มาจากการสอน แต่น่าจะเป็นการค้นพบโดยตัวเด็กเองอย่างอิสระ เด็กเรียนรู้เมื่อเด็กเล่น หรือทำสิ่งที่สนใจ เด็กจะเกิดความสุขและค้นพบวิธีเล่น และคิดตามประสาเด็ก ยิ่งเล่นซำก็ยิ่งค้นพบการเล่นที่หลากหลาย และเกิดความคิดเพิ่มขึ้น การเล่นหรือการเรียนรู้ดังกล่าวนับว่ามีคุณค่าในการพัฒนาสติปัญญาอย่างแท้จริง เราเรียกการเล่นดังกล่าวว่า การเล่นสร้างหรือสรรค์สร้าง (Constructive) ซึ่งคามิ (Kamii อ้างถึงใน บัวบุชา, 2534) ได้พยายามนำลักษณะการเรียนรู้ภาษา ซึ่งแสดงถึงการเรียนรู้ด้วยการสรรค์สร้าง โดยกล่าวถึงงานวิจัยของ เฟอราริโอ (Ferrario) ซึ่งได้ทำการวิจัยทางด้านภาษาของเด็กโดยสัมภาษณ์เด็กอายุ 4-6 ขวบ ซึ่งไม่เคยเรียนหนังสือมาก่อน ให้เด็กเขียนชื่อของตนและบุคคลใกล้ชิตอย่างไรก็ได้ พบว่า การเขียนของเด็กแสดงถึงพัฒนาการดังนี้

mama	
papa	
oso	

ในชั้นแรกนี้เด็กเขียนสัญลักษณ์เหมือนกันหมดทุกคำ ขนาดของสัญลักษณ์แสดงถึงความสำคัญหรือยิ่งใหญ่ เช่น oso ซึ่งหมายถึง หมี จึงเขียนขนาดใหญ่กว่าคำอื่น ๆ

ในชั้นที่สอง เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ต่างก็น่าจะเขียนต่างกัน เด็กเริ่มจำตัวอักษรบางตัวได้ จึงนำมาเขียนสลับกันไปสลับกันมา

mama	๑ 1 ๐ ๗	oso	๗ ๑ ๐ 1
papa	๐ ๗ 1 ๑	sapo	๐ 1 ๑ ๗

ในชั้นที่สาม เด็กสามารถหาสมมติฐานของพยางค์ได้ เด็กเขียนตัวอักษรแต่ละตัวแทนเสียงพยางค์

sapo	๑ ๑
oso	๐ ๑
patito	๐ ๐ ๐

ในชั้นนี้ถือว่าเด็กประสบความสำเร็จทางภาษาเป็นอย่างมาก เด็กสามารถโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ตนเขียนและการเปล่งเสียง

ในชั้นที่สี่ เด็กสามารถหาสมมติฐานจากพยัญชนะได้ นอกเหนือจากพยางค์ เด็กเขียนพยัญชนะและสระ ได้ถูกต้องมากขึ้น

pato	PAO
Susana	SANA

เหล่านี้คือการเรียนรู้ภาษาของเด็กก่อนวัยเข้าโรงเรียนตามธรรมชาติ ก่อนที่เด็กจะเขียนตัวอักษรได้เด็กต้องผ่านขั้นตอนดังกล่าวด้วยตนเอง

ในชั้นที่ 5 แสดงถึงการพัฒนาการทางภาษาที่พร้อมที่สุด เด็กที่สามารถเรียนสะกดคำได้ผลดีน่าจะเป็นเด็กที่มีพัฒนาการทางภาษาอยู่ในระดับนี้แล้ว แต่เด็กจำนวนมากต้อง คัด เขียน โดยที่ยังมีพัฒนาการไม่ถึงขั้นนี้ เมื่อถูกเคี่ยวเข็ญ เด็กก็พยายามเขียนได้แม้ว่าจะไม่มีความพร้อมดังกล่าว

ขั้นตอนของพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กมีความสำคัญยิ่ง เพราะสามารถช่วยอธิบายหลักของเพียเจต์เกี่ยวกับการสรรค์สร้างอย่างชัดเจน เด็กเขียนคำว่า "มา ม้า" โดยไม่ต้องสอน และสามารถเขียนคำว่า "นา น้า" โดยใช้หลักของการเปลี่ยนตัวพยัญชนะต้น เด็กสามารถสรรค์สร้างด้วยตนเองโดยไม่ต้องสอน นี่คือธรรมชาติการเขียนของเด็ก กว่าเด็กจะเขียนได้ถูกต้อง เด็กต้องผ่านความผิดพลาดแต่ละขั้นมาแล้วทั้งสิ้น แต่ความผิดพลาดนั้นนับว่าเป็นความก้าวหน้า

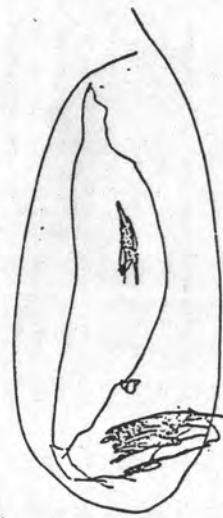
ในการเรียนของเด็ก ความก้าวหน้าเหล่านี้ไม่อาจบ่งชี้โดยแบบทดสอบได้ เพราะแบบทดสอบมุ่งหมายให้เด็กทำได้ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ แต่ตามหลักของเพียเจต์เชื่อว่าเด็กพัฒนาจากการสรรค์สร้างทีละขั้น แต่ละขั้นที่ผิดพลาดและไม่สมบูรณ์จะนำไปสู่ความถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อภาษา จะช่วยให้เด็กเริ่มต้นเรียนภาษาด้วยตนเองทีละขั้น (อ้างถึงใน บัวยูชา, 2534)

กูดแมน และ แอลเวอเจอร์ (Goodman and Altwerger, 1981 อ้างถึงใน Morrow, 1989) ค้นพบว่าเมื่อเขาไปคุยกับเด็กๆ วัย 3 ขวบว่าเขาเขียนได้ไหม เด็ก ๆ จะตอบว่าเขียนได้ แล้วก็ลากหรือกาสิ่งที่เขาคิดว่าเขียนได้ลงไป เขาจะเขียนจากสิ่งที่เขาคิดและอ่านได้ด้วยตัวเขาเอง ซึ่งในการเขียนของเขาก็จะพัฒนาขึ้นเป็นขั้น ๆ ตามลำดับไป ชั้นต่าง ๆ ที่ เท็มเพิลและคณะ (Temple et al, 1982) ได้กล่าวสรุปไว้ตามลำดับดังนี้

พัฒนาการของการเขียน (Development of Writing)

1. ขั้นขีดเขียน (Scribble Stage)

เมื่อเด็กเริ่มกาหรือขีดเขียนใดๆ ก็ตาม เป็นการเริ่มเรียนภาษาเขียน ขั้นแรกของการพัฒนาการเขียน เริ่มมาจากการขีดเขียน ซึ่งจะมาก่อนที่เขาจะสามารถเขียนตัวอักษรได้ รูปข้างล่างนี้เป็นตัวอย่างของการขีดเขียน ตามความนึกคิดของเด็ก

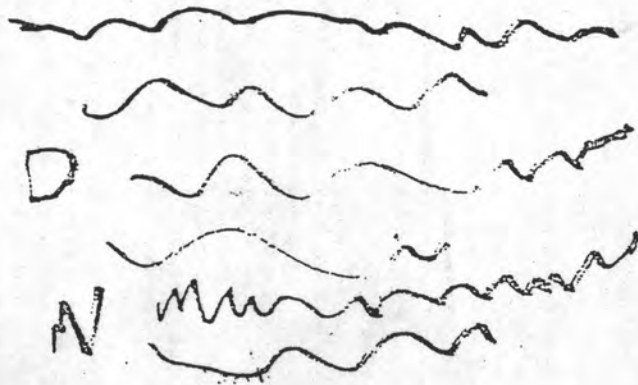

รูปที่ 1 ขั้นขีดเขียน (Scribbling)

ผู้ปกครองและครูจะต้องจัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น สมุด กระดาษ สีต่าง ๆ สีเทียนไว้ให้เด็ก การขีดเขียนของเด็กตอนนี้จะมาจากจินตนาการของเขา เขาอาจจะพูดว่าสิ่งที่เขาขีดเขียนนี้ คือ เราไม่อยากตีนม รายการที่จะไปซื้อของ ฉันจะทิ้งโน้ตให้พ่อจะได้รู้ว่าฉันอยู่ไหน ฉันจะเขียนจดหมายถึงป้าซู เป็นต้น สิ่งที่ครูหรือผู้ปกครองควรทำก็คือเมื่อเด็กขีดเขียนออกมาแล้ว ให้เขาพูดดัง ๆ เพื่อสื่อความหมายออกมาตามจินตนาการของเขา เพื่อเป็นการฝึกพูดด้วย

2. ขั้นขีดเส้นซ้ำ ๆ ตามระยะยาว (Linear Repetitive Stage)

ขั้นต่อไปของการพัฒนาการเขียนก็คือการที่เด็กลากหรือขีดเส้นไปตามระยะยาวหรือแนวขวางซ้ำ ๆ ในขั้นนี้ เด็กเขาจะรู้ว่าในการเขียนจะเป็นไปตามขวาง ตัวอักษรจะปรากฏเป็นเส้นไปตามขวางของหน้ากระดาษ ตัวอย่างข้างล่างนี้ เป็นตัวอย่างของการเขียนซ้ำ ๆ ตามขวาง เด็กที่ทำตัวอย่างนี้ได้ผสมผสานระหว่างตัวอักษรกับการขีดเขียนเข้าด้วยกัน

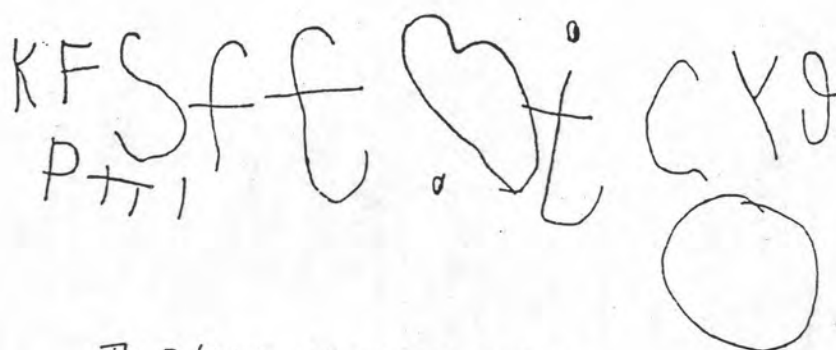
รูปที่ 2 ขั้นขีดเส้นซ้ำ ๆ ตามระยะยาว

(Linear Repetitive Writing)

ในการฝึกเขียนขั้นนี้ เด็ก ๆ ต้องการสิ่งสนับสนุนจากผู้ปกครองและครู เช่นเดียวกัน ผู้ใหญ่จะต้องคอยสังเกตดูรูปแบบอักษรที่เขาเขียนด้วย

3. ขั้นการเขียนตัวอักษรไม่เลือก (Random - Letter Stage)

ในขั้นนี้เด็กจะเรียนเกี่ยวกับรูปแบบของตัวอักษรและใช้ตัวอักษรเหล่านั้นโดยเขียนเรียงไม่เลือก โดยไม่ได้คำนึงถึงลักษณะที่ถูกต้อง เขาจะแสดงเส้นสายอักษรโดยไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของเสียงของคำที่เขาต้องการบันทึกลงรูปที่ 3 แสดงตัวอย่างของการเขียนตัวอักษรไม่เลือก ตัวอย่างนี้แสดงได้อย่างชัดเจนว่ามันเป็นเพียงรูปแบบที่เด็กเขียนไม่ใช่ตัวอักษรที่แท้จริง

The 3 bears are so nice and cute.

รูปที่ 3 ขั้นการเขียนตัวอักษรไม่เลือก

(Random - Letter Writing)

ครูและผู้ปกครองควรจรรว้เราให้เด็กเกิดความพยายามที่จะเขียนให้ได้ เด็กจำเป็นต้องมีผู้ใหญ่คอยดูแลอย่างใกล้ชิดในเวลาเขียนไม่ใช่มาแก้ออกพร่องในตอนหลัง ถ้าผู้ใหญ่เห็นความสำคัญในเรื่องนี้ เด็กก็จะมีทักษะในการเขียนเจริญขึ้น

4. ขั้นเขียนตามชื่อตัวอักษรหรือตามเสียง (Letter - Name Writing, or Phonetic Writing)

ในขั้นนี้เด็กจะเริ่มเข้าใจความเกี่ยวข้องระหว่างตัวอักษรกับเสียง เด็กจะสามารถเขียนตัวอักษรที่รูปแบบและเสียงเหมือนกัน ตัวอย่างเช่นเด็กจะเขียนคำว่า "you" โดยใช้ตัวอักษร "u" เด็กจะเขียนจากสิ่งที่ได้ยินและเอาตัวอักษรกับเสียงมาเกี่ยวข้องกัน

ตัวอย่างที่ 4 เป็นตัวอย่างในการเขียนตัวอักษรตามเสียง จะเห็นว่า เด็กเขียนคำว่า my ด้วย m , Family ด้วย Fa, going เขียนด้วย g และ Utah เขียนด้วย UTo เป็นต้น

wtmfA guto

m

m

Me and my family are going to Utah
for 5 days.

รูปที่ 4 ชั้นเขียนตามชื่อตัวอักษรหรือตามเสียง

(Letter - Name Writing, or Phonetic Writing)

5. หัวเลี้ยวหัวต่อของการสะกดคำ (Transitional Spelling)

เมื่อเด็กเรียนภาษาระบบต่างๆ เพิ่มขึ้น เขาจะเริ่มเรียนรู้ระเบียบแบบแผนของการเขียน เด็กจะสะกดคำอย่างระมัดระวังมากขึ้น ถึงแม้ว่าเขาจะสะกดโดยคำนึงถึงเสียงก็ตาม และคำที่เด็กใช้บ่อย ๆ เช่นคำว่า "Love" และ "The" ก็เช่นกัน ระยะเวลาที่เด็กสะกดคำตอนนี้เรียกว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการสะกด (Transitional Spelling) ที่จะชี้ให้เห็นว่าเด็กได้เปลี่ยนจากการสะกดโดยยึดถือเสียงไปสู่มาตรฐานและรูปแบบแผนเพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่ 5 เด็กเขียนว่า "Once upon a Time there was a tree. He had lots of friends, but very little friends. They were flowers. They were very nice flowers. They talked every day. The end."

จะเห็นว่าเด็กเริ่มต้นการเขียนจากซ้ายไปขวา แต่พอจะเขียนต่อเด็กก็
จะใช้ที่ว่างส่วนที่เหลือเขียนโดยไม่คำนึงว่าจะเรียงบรรทัดหรือไม่ แต่จะใส่ไป
ตามใจตนเอง ครูควรจระมัดระวังดูแลเด็กในจุดนี้ให้ถูกต้อง

thay tokt evree bay The. Enb.
flours thay wr. faree nise flours
bot fary littl frans* thay wr
a tree he had lots of friends
wants apon a time thar was

รูปที่ 5 หัวเลี้ยวหัวต่อของการสะกดคำ

(Transitional Spelling)

6. การสะกดอย่างมีระเบียบแบบแผน (Conventional Spelling)

ในที่สุดเด็กก็จะประสบความสำเร็จในการสะกดตัว อย่างมีระเบียบ
แบบแผน เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ จากการพูดไม่มีสาระไปจนกระทั่ง
พูดได้อย่างผู้ใหญ่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องการเวลาพอสมควร ที่จะเปลี่ยนจากการขีด ๆ
เขียน ๆ ที่ไม่เข้ารูปลเข้ารอยจนกระทั่งมีความพร้อมในการเขียนเต็มที่

หลักของภาษาเขียน (Principles of Written Language)

เกลย์ (Clay อ้างถึงใน Morrow, 1989) ได้กล่าวถึงการศึกษาที่จะช่วย
ให้ครูเข้าใจถึงการพัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็ก ในการวิจัยร่วมกับ ดอน
ฮอลดาเวย์ (Don Holdaway, 1980) ซึ่งกล่าวถึงพื้นฐานเบื้องต้นของการอ่าน
และเขียนของนักเรียนในนิวซีแลนด์ ได้กล่าวว่า โรงเรียนในอเมริกา ทั้งเด็ก
ประถมศึกษาและปฐมวัย ได้นำเอาหลักการนี้ไปใช้ในการสอน หลักการดังกล่าว
ที่เกลย์พูดถึงคือ

1. หลักของสัญลักษณ์ (The Principle of Signs) เด็กเรียนรู้ว่าสิ่งของหรือเหตุการณ์ สามารถแสดงออกได้โดยสัญลักษณ์ คือเขาสามารถจะถ่ายทอดออกมาเป็นตัวหนังสือหรือเครื่องหมายต่าง ๆ

2. หลักของการเลียนแบบ (The Copying Principle) เด็กมักจะลอกแบบจากสิ่งที่เด็กพบรอบ ๆ ตัว เช่น โฉมไม้ต่าง ๆ ลอกชื่อ รวมไปถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เขาพบบ่อย ๆ

3. หลักของการยืดหยุ่น (The Flexibility Principle) เด็ก ๆ พบว่าการเขียนตัวอักษรนั้นถึงจะเขียนตัวใหญ่หรือเล็ก ก็ยังเป็นตัวอักษรตัวเดิม ไม่ได้เปลี่ยนแปลงอะไร มันจะมีความหมายเปลี่ยนไปเมื่อมีการสะกดตัวหรือเข้าประโยคเท่านั้นเอง

4. หลักของการประดิษฐ์ (The Inventory Principle) บ่อยครั้งที่เด็กคิดระบบการเขียนของเขาขึ้นมาเอง เขาสามารถที่จะทำรายการของอักษรหรือจำนวนคำที่เขาสามารถอ่านเขียนได้ บางครั้งครูอาจสั่งให้เขารวบรวม แต่เขาก็จะนำสิ่งที่เขารู้เพิ่มขึ้นมาในจำนวนเหล่านั้นเอง

5. หลักของการระลอกได้ (The Principle of Recurrence) เกลย์ พุดถึงเรื่องการคิดได้ว่า "เป็นแนวโน้มของการกระทำซ้ำ ๆ" ซึ่งสามารถจะบอกความสามารถและนิสัยของเด็กได้ด้วย

6. หลักของการแพร่ขยาย (The Generating Principle) หลักของการแพร่ขยายขึ้นอยู่กับการใช้คำได้ตามกฎเกณฑ์หรือไม่ พฤติกรรมการเขียนการอ่านอยู่ที่การพัฒนาของภาษาพูด เพราะเด็กจะไม่สามารถได้ยินทุกสิ่งที่เขาต้องการจะพูดออกมา ดังนั้นเด็กจะมีทักษะชำนาญเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับภาษารอบ ๆ ตัวเขาด้วย

รูปแบบของภาษาเขียน (Conventions of Written Language)

เด็ก ๆ ต้องเรียนภาษาเขียนหลายอย่าง ซึ่งบางครั้งก็ไม่เกี่ยวกับการออกเสียงตามตัวอักษร บางครั้งก็ออกเสียงตรงตามตัวอักษร บางครั้งก็ไม่ตรงอย่างไรก็ตามรูปแบบของภาษาเขียนส่วนใหญ่จะเขียนจากซ้ายไปขวา นอกจากนั้น

ก็อาจจะมีช่องเว้นวรรคระหว่างตัวอักษรหรือคำ หรือการใช้การเขียนตัวย่อ (abbreviations) เด็กต้องเรียนรู้วิธีที่จะเรียงคำ ซึ่งก็อยู่กับทักษะของเด็ก เด็กที่มีพัฒนาการดีเกี่ยวกับคำพูด จะเข้าใจตัวย่อต่าง ๆ ได้เร็ว บางครั้งเขาจะสมมติตัวย่อขึ้นมาเอง เพื่อเข้าใจเอง เช่น b แทน black, w แทน white เป็นต้น

จากขั้นตอนของการพัฒนาด้านการเขียนของนักการศึกษาต่างประเทศ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กนั้นเป็นไปตามธรรมชาติ การเขียนของเด็กที่ละชั้น ทำให้เด็กเรียนรู้วิธีเขียนด้วยตนเอง เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องการเวลาพอควรที่จะเปลี่ยนจากการขีดเขียน จนกระทั่งมีความพร้อมในการเขียนเต็มที่ หน้าที่ของครูก็คือ ควรเข้าใจวิธีการพัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็ก และเข้าใจหลักการ รูปแบบของภาษาเขียน แล้วจึงสนับสนุนให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถ นอกจากนั้นครูและผู้ปกครองก็ต้องยอมรับเกี่ยวกับการเขียนของเด็กบ้างในบางครั้ง ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีกำลังใจ และสามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างถูกต้อง และมีความเข้าใจมากขึ้น

นอกจากนี้ บุซบง ตันติวงศ์ (2535) ได้กล่าวถึงพัฒนาการด้านการเขียนตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

การเขียนตัวอักษรหรือข้อความของเด็ก อาจจัดได้ 7 ลักษณะ คือ

1. วาดแทนเขียน

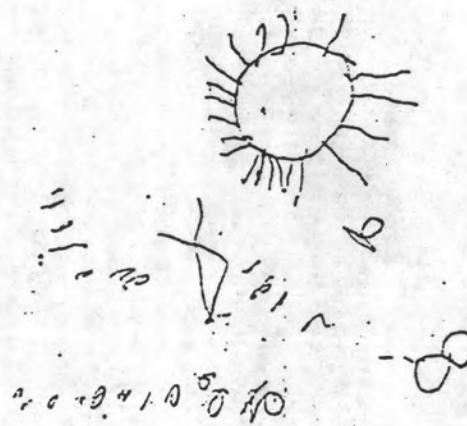
เด็กสื่อความหมายโดยใช้การวาดแทนการเขียน

ในภาพนี้ ปุยฝ้าย อายุ 4 ขวบ 8 เดือน วาดรูปน้องที่มีมือหนึ่งถือตุ๊กตาอีกมือหนึ่งถือขวดนม

2. ชีตเขียนแทนเขียน

เด็กพยายามที่จะเขียนหนังสือแบบผู้ใหญ่ แต่การเขียนของเด็กคือการขีดเขียน ในระยะแรกเด็กอาจขีดเขียนไปที่หน้ากระดาษอย่างไม่เป็นระบบ ต่อมาเด็กจะรู้จักขีดเขียนจากซ้ายไปขวา สิ่งที่ขีดเขียนดูคล้ายตัวหนังสือมากกว่าภาพ

ปุยฝ้าย เขียนจดหมายถึงแม่ใหญ่บอกว่า ปุยฝ้ายรักแม่ใหญ่มาก ตอนนั้น

4 ขวบอยู่ อาจจะ 8 ขวบ

ตัวอย่างข้างบน แสดงให้เห็นว่า ปุยฝ้ายซึ่งเขียนชื่อตัวเองได้ถูกต้องแล้ว เขียนตัวอักษรในชื่อของตนสลับกัน ในภาพนี้เด็กต้องการสื่อความหมายดังที่บันทึกไว้ ตัวขีดของเด็กไม่ใช่ภาพ แต่มีลักษณะเป็นตัวอักษรมากกว่า แม้ว่าตัวอักษรของเด็กส่วนใหญ่จะไม่สื่อความหมายกับผู้ใหญ่ แต่เลข 4 และ 8 ในภาพนี้ก็นับเป็นการขีดเขียนที่ใกล้เคียงกับภาษาของผู้ใหญ่มาก

3. เขียนโดยการทำเครื่องหมายคล้ายกับตัวหนังสือ

เด็กพยายามเขียนตัวหนังสือบางตัวคล้ายตัวอักษร บางตัวก็ไม่คล้ายแต่เป็นรูปร่างตัวอักษรที่เด็กคิดขึ้นเอง

4. เขียนตัวอักษรที่รู้จักด้วยวิธีที่คิดขึ้นเอง

เด็กอาจเขียนคำที่เขียนได้แล้ว เช่นชื่อของตัวเองด้วยการสลับที่ตัวอักษรหรืออาจเขียนตัวอักษรกลับ

ตัวอย่างข้างบนแสดงว่าปุยฝ้าย ซึ่งเขียนชื่อตัวเองได้ถูกต้องแล้ว เขียนตัวอักษรในชื่อของตนสลับ

* ปุยฝ้าย
 ๑.๑
 ๑.๑
 ๑.๑

ตัวอย่างข้างบนนี้แสดงให้เห็นว่า ปุยฝ้ายลองเขียน "ณ" ในลักษณะที่แตกต่างจากที่เคยเขียนในชื่อ

๑.๑
 ๑.๑
 ๑.๑
 ๑.๑

๑.๑
 ๑.๑
 ๑.๑
 ๑.๑

ตัวอย่างข้างบน ด้านซ้ายครูและเด็กช่วยกันเขียน เด็กเขียนบรรทัดแรกคือ ด.ญ. ย ส่วนครูเขียน 3 บรรทัดสุดท้ายที่เด็กขอให้เขียน แล้วเด็กนำกระดาษที่ครูเขียนให้ไปลอกจากด้านหลัง

5. คัดลอกตัวอักษร

เด็กอาจคัดลอกตัวอักษรที่เห็นอยู่รอบตัว หรือบอกข้อความที่ต้องการจะเขียนให้ผู้ใหญ่ช่วยเขียนให้แล้วจึงนำไปลอก บางครั้งอาจจะเป็นการลอกหมดทุกตัว บางครั้งเป็นการลอกเฉพาะคำที่ต้องการไปผสมกับคำที่เขียนได้แล้ว เช่น

รักดี.ณ.ขอม
รักดี.ณ.ลาว
น้อย

น้อง แพรว น่ารัก

เด็กบอกครูว่าต้องการเขียนคำว่ารักแต่เขียนไม่ได้ ครูเลยเขียนคำว่า
น้องแพรวน่ารักให้ดู

แล้วชี้คำว่ารัก ให้ดูว่าเขียนแบบนี้ เด็กจึงนำคำว่า รักไปเขียนว่า
รัก....ส่วนเพื่อนที่ชื่อ....ที่มาด้วยก็เขียนตอบว่า....

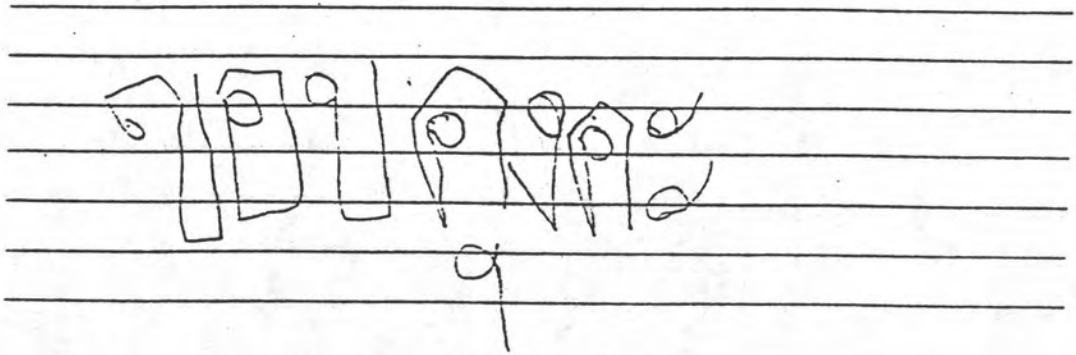
6. เขียนโดยคิดวิธีสะกดขึ้นเอง เมื่อเขาไม่ทราบวิธีสะกดแบบของ
ผู้ใหญ่ เช่น

จ ม

ว อบ ปร จ ม อ ล

เด็กเขียน ต ม แทนความหมายคำว่าดอกไม้ โดยเขียนสะกดคำคือพยัญชนะต้น
ของพยางค์ บางครั้งเด็กอาจใช้พยัญชนะ 1 ตัวแทนเสียงคำ 1 คำ ว่า "ว"
แทนคำว่า วันนั้นน้องแป้งจะมาอัดเสียง

7. เขียนสะกดคำได้ใกล้เคียงหรือเหมือนวิธีสะกดของผู้ใหญ่ เช่น

เด็กสะกดคำโดยการผสมพยัญชนะและสระ ตามเสียงของคำที่เขาพูดหรือได้ยิน

งานเขียนตามธรรมชาติของเด็ก แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเขียนตัวอักษรและข้อความใน 7 ลักษณะที่กล่าวแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความสามารถด้านอื่นที่เกี่ยวกับการเขียนคือ

1. การเขียนที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย

เด็กรู้ว่าคนเราเขียนเพื่อสนองความมุ่งหมายบางอย่าง เช่น เขาอยากบอกว่า คำที่เขาเขียนเป็นของเขา เขาจึงเขียนชื่อกำกับคำนี้

เต๋า.
รูกิ่งกัปลิงคะ
เต๋าใช้ครูทัก
กระป๋อง

ในภาพนี้ ด.ช. อัสฎางค์ ขอให้ครูเขียนข้อความที่เขาต้องการเขียนให้ดูเป็นตัวอย่าง หลังจากทีลอกข้อความนั้น เขาตัดสินใจเขียนชื่อกำกับคำว่า "เต๋า" เพื่อแสดงว่าเต๋าเป็นของเขา

พ อ 11 ข ร

ตัวอย่างนี้เป็นโน้ต ที่ฝ่ายเขียนไปติดไว้ที่ประตู เพื่อบอกคนที่อาจเข้ามาตามหาน้ำ
อ้วนในห้องว่า น้ำอ้วนกลับบ้านแล้ว (น อ ก บ ร)

2. การจัดองค์ประกอบของงานเขียน

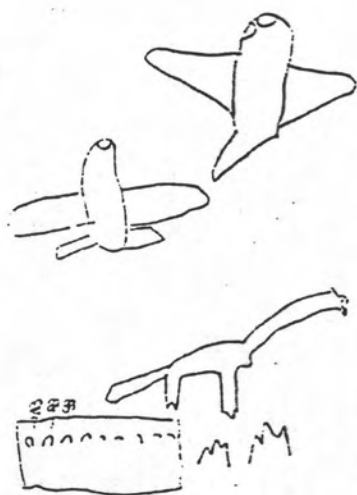
แม้ว่าเด็กยังเขียนหนังสือไม่เป็นตัว หรือเป็นประโยค แต่เด็กจะ
รู้ทิศทางในการเขียนจากซ้ายไปขวา จากบนไปล่าง เขาจะรู้จักหยุดความต่อเนื่อง
ของสิ่งที่เขียน เหมือนผู้ใหญ่หยุดเขียนข้อความเมื่อจบประโยค

พ อ 11 ข ร
พ อ 11 ข ร

(มีเพื่อนรักกันมาก) (ปู่ฝ่ายเขียนเองนะคะ)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าปู่ฝ่ายรู้จักแยกประโยค 2 ประโยคด้วยการ
เขียนคนละบรรทัด

นอกจากนี้เด็กยังรู้จักแยกสิ่งที่เขาวาดจากสิ่งที่เขาเขียน โดยตัดสินใจว่า
ส่วนใดจะสื่อด้วยภาพ และส่วนใดจะสื่อด้วยการเขียน ซึ่งบางครั้งอาจจะยังไม่
เป็นตัว แต่ก็ยังมีลักษณะแตกต่างจากภาพ

ร. พ. ก.

263

ความรู้เรื่องไดโนเสาร์
 56 ลก ๖๕ ลก ๖๖-๕
 ลก ๖๗ ลก ๖๘-๓
 ๖๙-๖ ปอร์เตอร์ไฮโด
 ดินสอพูน ๖๖-๕
 ๖๖-๕ ปอร์เตอร์ไฮโด

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่าเด็กแยกภาพไว้ หน้าซ้าย และลอกข้อความไว้หน้าขวา

พิกัด

นี่ แปด ขวบ ใครแปดขวบคะ ก็คน นี้ไง

ตัวอย่างนี้แสดงว่าเด็กตัดสินใจว่า ถ้าจะบอกว่าเด็กในภาพอายุ 8 ขวบ
 เขาจะเขียนตัวเลขตรงระดับปากให้ดูเหมือนว่า เด็กพูดว่าเขาอายุ 8 ขวบ

ความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงกล่าวถึงประโยชน์อันนัปการของการเขียนไว้ในคราวงานฉลองครบรอบ 100 ปี ของการประถมศึกษาเพื่อปวงชน เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2527 ณ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ว่า

ด้านการเขียนก็มีความสำคัญ... เพราะจะช่วยทำให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย รู้จักแบ่งช่องไฟให้ดี สร้างนิสัยความเป็นระเบียบเรียบร้อย และจะไปทำอย่างอื่นก็ได้ดี ถ้าลายมือสวยเรียบร้อยแล้วจะทำให้เป็นคนเรียบร้อย อย่างอื่นก็เรียบร้อยไปด้วย และมันเป็นการสร้างวินัยแก่เด็ก ตั้งแต่การเริ่มฝึกลายมือนั้น... มันเป็นการสร้างสมาธิในการที่จะทำให้อีกอย่างอื่นดี เพราะใจของคนที่เขียนจะจดจ่ออยู่แต่หนังสือ เส้นที่เขียนมาควบคุมมือได้ เราถือกันว่าเป็นเรื่องสำคัญอีกอย่างหนึ่ง ผลพลอยได้ คือ จะทำให้จำข้อความที่ฝึกเขียนหรือฝึกคัดได้ ครูจึงอาจจะเลือกข้อความที่มีประโยชน์มาให้เด็กคัด จะช่วยให้เด็กจำได้ การฝึกจะช่วยในการฝึกกล้ามเนื้อการใช้มือ การประสานระหว่างสายตากับกล้ามเนื้อด้วย

[สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2527]

วรรณิ โสสมประยูร (2525) ได้กล่าวสรุปถึงความสำคัญของการเขียนว่ามีประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยเสริมสร้างปัญญา เพราะการสื่อความหมายทางการเขียนโดยส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือในการบันทึกความรู้ เหตุการณ์ ความคิด เจตนาคติ และความรู้ลึกต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกในขณะนั้น
2. ช่วยสร้างจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์อันเป็นเหตุผลส่วนตัวของแต่ละบุคคล
3. ช่วยถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ไปให้บุคคลในสังคมทั้งปัจจุบันและอนาคต เช่น การรายงานกิจกรรมในอดีต การแพร่ข่าวไปยังคนที่อยู่ไกล การสร้างหลักฐานในการดำเนินงานธุรกิจ
4. ช่วยให้ทราบเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาแล้ว
5. ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ด้วยการแสดงออกทางการเขียน

6. ช่วยให้การเรียนวิชาอื่น ๆ ดีขึ้น เพราะการเรียน การสอน การสอบในทุก ๆ วิชา ต้องอาศัยทักษะการเขียนเป็นสำคัญ บางคนความรู้ดี แต่มีทักษะการเขียนน้อยก็อาจสอบตกได้

7. ทักษะการเขียนมักมีประโยชน์ต่อทักษะการฟัง พูด และอ่าน ในการสอนภาษาจึงต้องให้สัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ ถ้าละเลยทักษะใดทักษะหนึ่งจะทำให้เกิดช่องว่างในการสอนภาษาชั้น

นอกจากนี้ การเขียนยังช่วยสร้างบุคลิกภาพที่ดี ดังคำกล่าวของ เปล็อง ณ นคร (2528) ดังนี้

1. ฝึกความสังเกตพิจารณาและความตั้งใจ การสังเกตพิจารณาเป็นทางแห่งความรู้ ผู้ที่รู้จักสังเกตเมื่อพบเห็นอะไรจะเห็นได้มากกว่าผู้ไม่รู้จักสังเกต ความตั้งใจ ย่อมทำให้การปฏิบัติงานสำเร็จด้วยดี ในการฝึกเขียนลายมือนักเรียนย่อมต้องใช้ความสังเกต เช่น การวางสระ วรรณยุกต์ ช่องไฟ การสะกดตัว การรู้จักสังเกตตั้งนี่จะเป็นการเกี่ยวโยง (Transfer) ไปถึงการสังเกตเรื่องอื่น ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน ขณะที่นักเรียนหัดเขียนลายมือ ตาต้องดู ต้องเพ่งอยู่กับตัวหนังสือ และข้อความที่เขียน ต้องรวมผัสสะต่างๆ มารวมอยู่ที่การเขียน มิฉะนั้นจะเขียนให้ดีและถูกต้องไม่ได้

2. ฝึกความแม่นยำ (Accuracy) ซึ่งได้แก่การเขียนตัวอักษรให้ชัดเจนไม่ให้เป็นที่ยสงสัย

3. ฝึกความเป็นระเบียบ ความรอบคอบ

4. ทำให้เกิดนิสัยรักสวยรักงาม

ส่วนความสำคัญของการเขียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนนั้น ลีฟเพอร์ (Leeper, 1974) อ้างถึงใน เขาวพา เดชะคุปต์ (2525) ได้ให้ความเห็นว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่านิทาน การสนทนา การแสดงละคร บท ร้อยกรอง ทำให้เด็กได้รู้จักคุณค่าของการเขียน ใช้การเขียนเพื่อจดบันทึกการเขียนของตน ตระหนักว่านิทานคือสิ่งที่บันทึกเอาไว้ให้ผู้อื่นได้รับฟังในกาลข้างหน้า และตระหนักในความสำคัญของการเขียนบัตรอวยพรและการเตรียมการต่าง ๆ

บุษบง ดันติวงศ์ (2535) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนาการเขียนแบบธรรมชาติไว้ว่า จะช่วยให้เด็กเกิดแรงจูงใจในการเขียน ช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ช่วยให้เด็กคุ้นเคยกับลีลาการเขียนหนังสือ ช่วยให้เด็กกล้าเขียน ตามระดับความสามารถของเขา และช่วยให้เด็กมีประสบการณ์กับภาษาเขียนในรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้กิจกรรมการเขียนบันทึก หรือประกาศโดยครูเขียนให้ตามคำบอกของเด็ก การทดลองทำแผนภูมิเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจ เขียนบันทึก เตือนความจำ หรือคำขวัญ โดยครูเขียนตามคำบอกของเด็กทีละคำ เป็นต้น

จากข้อความข้างต้นอาจสรุปได้ว่าการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียนมีความสำคัญในการพัฒนาทางภาษาของเด็ก ถ้าเราสามารถส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการเขียนอย่างสร้างสรรค์ และเหมาะสม ก็อาจจะช่วยให้เด็กกลายเป็นนักเขียนหรือนักวิจารณ์ในอนาคต การเขียนเป็นการสื่อความหมายหรือการแสดงออกวิธีหนึ่ง ขณะเดียวกันเด็กก็ควรได้รับการฝึกเขียนลายมือ เมื่อเขามีความพร้อมดีแล้ว เพื่อเป็นการฝึกความเป็นระเบียบ ความรอบคอบ ทำให้เกิดนิสัยรักสวยรักงามอีกด้วย ดังนั้นครูจึงต้องหาวิธีส่งเสริมการคิดอย่างสร้างสรรค์และความสามารถในการสื่อความหมายที่เหมาะสมด้วย

องค์ประกอบและความพร้อมในการเขียน

การสอนทักษะภาษาไทยให้แก่เด็กเริ่มเรียนจะต้องสอนทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียนทักษะทั้ง 4 อย่างนี้ การเขียนเป็นทักษะที่เด็กเรียนได้ยากที่สุด ดังที่เกล็บ (Gelb, 1918) ได้กล่าวถึงความยากง่ายในการเขียนว่า "การเขียนนั้นตามความรู้สึกของเด็ก เป็นงานยากและซับซ้อนกว่าการอ่านมาก เพราะการอ่านใช้แต่เพียงสังเกตความแตกต่างของตัวอักษรกับการทำความเข้าใจความหมายของตัวอักษร และใช้ความสัมพันธ์ระหว่างสายตากับตัวอักษรเท่านั้น แต่การเขียนจะต้องประสานสัมพันธ์ระหว่าง สมอง สายตา และการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อด้วย

สมบัติ มหารศ (2523) ได้กล่าวไว้ว่าเด็กจะมีความเจริญหรือพัฒนาการทางความสามารถในด้านการเขียนได้ดีเพียงใด ต้องอาศัยการศึกษาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ที่มีในตัวเด็ก ดังนี้

1. วุฒิภาวะ ประการสำคัญต้องมีสายตาดี มองแล้วสามารถจดจำได้ รู้จักสังเกตตัวอักษร สระ พยัญชนะ มีการเคลื่อนไหวสายตาดี และนอกจากนี้มือและตาจะต้องสัมพันธ์กันด้วย ตามองแล้วสามารถเขียนได้ บางครั้งการเขียนคลาดเคลื่อนเพราะสายตาไม่ปกติ จึงทำให้เขียนบกพร่องได้

2. ความพร้อมต่าง ๆ เช่น สมมองเจริญพอที่จะจดจำคำต่าง ๆ ได้ มีการรับรู้คำต่าง ๆ และได้สัมผัสคำต่าง ๆ มาแล้ว เช่น เคยพูด เคยได้รับการบอกเล่ามา การพูดที่คล่องแคล่วก็สื่อถึงความพร้อมที่จะเขียน มีอารมณ์ปกติ ไม่อึดอัดขี้อาย เมื่อเขียนผิด เขียนไม่ได้ ก็พร้อมที่จะเผชิญซักถาม นอกจากนี้การเข้าสังคมเก่งก็มีส่วนจูงใจให้เด็กพร้อมที่จะเขียนได้ และที่ไม่ควรมองข้ามไปเกี่ยวกับความพร้อมอีกประการหนึ่ง คือ สภาวะทางกาย เช่น สามารถนั่งได้ในเวลาที่นานพอสมควร สำหรับเด็กในวัยนี้มีมือและอวัยวะต่าง ๆ อยู่ในสภาพปกติ ไม่มีความบกพร่องใด ๆ

3. พฤติกรรมของเด็กเอง เด็กที่อยู่ตามลำพัง ชอบวาด ชอบขีด ชอบเขียน เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของอวัยวะไปมาอยู่เสมอ จะเห็นว่าเวลาที่มีสมุดดินสออยู่ใกล้ตัวเด็ก ก็จะลากจะวาดเป็นเส้นต่าง ๆ ถ้าครูเห็นการกระทำเช่นนั้นก็ควรฉวยโอกาสสอนการเขียนแบบง่าย ๆ ได้

เขาวรัตน์ ทศเกตุ (2534) ได้อ้างถึง นักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่านดังนี้

เรวิลน์ (Lavine) พบว่า การวาดภาพของเด็กเล็กๆ เป็นการเริ่มต้นของการเขียนตัวหนังสือ หรือตัวอักษร

บริทเทน (Brittain) พบว่า ถ้าเด็กเริ่มจับปากกาดินสอ หรือวัสดุอะไรก็ได้ ขีดเขียนไปตามที่ต่างๆ แสดงว่าเด็กเริ่มอยากจะเขียน ถ้าเด็กลากเส้นขีดเขียนเป็นวงได้ แสดงว่า เด็กจะเขียนตัวอักษรได้และเด็กที่วาดภาพจากความทรงจำได้แสดงว่า เด็กจะต้องจำตัวอักษรได้ เขาเชื่อว่าความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจ ทักษะประสาทการณื ความสามารถในการวาดภาพ ความสามารถในการเขียนตัวอักษรหรือตัวหนังสือ นั้น จะเชื่อมโยงสานสัมพันธ์และเสริมสร้างซึ่งกันและกันได้

โดยทั่วไป นักการศึกษามีความคิดเห็นว่า การวาดภาพเป็นการพัฒนาทักษะการเขียนตัวหนังสือของเด็ก เพราะทำให้เด็กมีทักษะในการลากเส้นไปในทิศทางต่าง ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายต่อการรับรู้ พัฒนาความคิด ความจำ และความสามารถของเด็ก การวาดภาพของเด็กยังเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกและความคิดของเด็กออกเป็นรูปร่าง และรูปทรงที่มองเห็นได้ ซึ่งเป็นรูปธรรมมากกว่าการเขียนตัวหนังสือ การที่เด็กลากเส้นเป็นวงกลม และวาดรูปทรงง่าย ๆ ได้ แสดงว่า เด็กควบคุมการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อ และนิ้วมือให้ทำงานประสานสัมพันธ์กับตาและความคิดได้ดีขึ้น แสดงว่าเด็กเริ่มที่จะเขียนตัวหนังสือได้ และที่สำคัญที่สุดก็คือ ทำให้เราได้ตระหนักถึงความสำคัญของพัฒนาการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของเด็กแต่ละวัยเป็นไปตามลำดับขั้นตอนของพัฒนาการเจริญเติบโตตามธรรมชาติ

ถ้าจะเปรียบเทียบระหว่างการเขียนตัวหนังสือและการวาดภาพของเด็กเล็ก ทั้งสองอย่างมีลำดับพัฒนาการเช่นเดียวกัน โดยเริ่มจากการที่เด็กขีดเขียน ลากเส้นแบบต่าง ๆ ก่อนที่จะเขียนเป็นรูปสัญลักษณ์ หรือรูปทรงง่าย ๆ การวาดภาพเป็นการถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของเด็ก ซึ่งเด็กมีอิสระในการแสดงออกตามความพอใจ แต่การเขียนตัวอักษรเด็กจะต้องอาศัยพื้นฐานพัฒนาการทางด้านร่างกายและอารมณ์ การเขียนตัวอักษรจึงยากกว่าการวาดภาพ เด็กจะต้องมีความสามารถดังต่อไปนี้

1. จับดินสอให้ถูกวิธี
2. บังคับควบคุมการเคลื่อนไหวของมือและนิ้วมือให้ทำงานประสานสัมพันธ์กับตาและความคิด
3. สังเกตเห็นความแตกต่างของตัวอักษรแต่ละตัวและจำภาพตัวอักษรแต่ละตัวว่ามีวิธีเขียนอย่างไร ลากเส้นไปตามทิศทางการเขียนตัวอักษรแต่ละตัวได้ถูกต้อง
4. ควบคุมขนาดของตัวอักษรและช่องว่างระหว่างตัวอักษรได้

ไทด์แมน และ บัตเตอร์ฟิลด์ (Tidyman and Butterfield, 1951) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กที่มีความพร้อมในการเขียนว่า ต้องมีความสามารถด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสามารถที่จะบังคับการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในขณะที่เขียนกล่าวคือ ผู้เขียนวางแขนอย่างสบายบนโต๊ะ กล้ามเนื้อแขน มือ และนิ้วมือ จะเคลื่อนไหวไปอย่างกลมกลื่น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

2. ความสามารถในการจำภาพของตัวอักษรได้อย่างแม่นยำถูกต้อง ก่อนที่เด็กจะเขียนหนังสือได้ ภาพของตัวอักษรจะต้องฝังอยู่ในจิตใจของเด็กอย่างชัดเจนเสียก่อน ยิ่งกว่านั้นเด็กจะต้องจดจำลีลาการเขียนของตัวอักษรแต่ละตัวให้ติดอีกด้วย เมื่อเด็กจำภาพของตัวอักษรได้อย่างแม่นยำ และมีการประสานของตาและมืออย่างดีแล้ว การเขียนตัวอักษรของเด็กก็จะเป็นเรื่องยากลำบากเลย

ประเทิน มหาจันทร์ (2506), ศีลา จายนีโยธิน (2510) กล่าวถึง การเขียนพอสรูปได้ว่า การเขียนเกิดจากการประสานงานระหว่าง สมอง สายตา และมือ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องใช้การรับรู้ร่วมกัน เป็นการประสานกันของกลไกทางจิตและทางกายภาพ ในส่วนที่เกี่ยวกับกายภาพนั้น มือ นิ้วมือ และแขน มีความสำคัญต่อการเขียนอย่างยิ่ง

จากข้อคิดดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ระบบประสาทส่วนกลาง หรือสมอง การรับรู้ทางสายตา กล้ามเนื้อมือ และการประสานงานของกล้ามเนื้อมือ และสายตาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความพร้อมในการเขียน

การเตรียมความพร้อมในการเขียน

ก่อนการเรียนรู้ใด ๆ ครูผู้สอนควรเตรียมเด็กให้มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เด็กแต่ละคนจะมีความพร้อมไม่เท่ากัน เขียนได้เร็วบ้าง ช้าบ้าง ดังนั้นครูผู้สอนจะมัวรอให้เด็กมีความพร้อมเท่ากันไม่ได้ ครูจึงมีหน้าที่ที่จะพยายามกระตุ้นเพื่อฝึกความพร้อมให้แก่เด็ก การฝึกนั้นก็มักมีวิธีหลายแบบดังนี้

ประเทิน มหาจันทร์ (2506) ได้สรุปวิธีสร้างความพร้อมในการเขียนไว้ดังนี้

1. หากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการฝึกกล้ามเนื้อและการประสานงานของตาและมือมาให้เด็กทำ

2. ระบุว่าให้เด็กเกิดความปรารถนาที่จะเขียน

3. ให้เด็กได้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับรูปของตัวอักษร คำ และช่องไฟ เพื่อเด็กจะได้จดจำไว้ใช้

ดุษฎี บริพันธ์ (2524) ได้กล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการฝึกความพร้อมในการเขียนและกล่อมเนื้อมือว่า

1. ก่อนหัดให้เด็กเขียนอักษรตัวโตให้เริ่มต้นด้วยการเขียนตามครูในอากาศพร้อม ๆ กันทั้งห้อง โดยครูหันหน้าเข้าหากระดาน แล้วจึงเรียกเด็กมาเขียนพร้อม ๆ กันกับครูในกระดานก่อนสัก 3-4 คน ขึ้นต่อไปจึงจะใช้หนังสือ เมื่อใช้หนังสือแล้วก็ต้องเริ่มต้นด้วยการใช้นิ้วลากไปตามตัวอักษรก่อน แล้วจึงใช้ดินสอด่อกายหลังเช่นนี้เสมอไป

2. เมื่อจะให้เด็กใช้ความสังเกตลักษณะต่าง ๆ ของรูปภาพหรือของตัวอักษร ให้เด็กใช้กระดาษหรือหนังสือปิดให้คงเหลือแต่รูปหรือตัวอักษรที่ต้องการที่ละแถว การทำเช่นนี้เป็นการช่วยให้เด็กได้มีสมาธิดีขึ้น

3. ครูไม่จับมือให้เด็กทำ แรก ๆ เด็กคงเขียนเส้นคดเคี้ยวบ้างเป็นแน่นอน ขอให้นึกว่าความสวยงาม ความเป็นระเบียบไม่เป็นสิ่งจำเป็นในระยะนี้ ลักษณะต่าง ๆ ที่ถูกต้องตามที่ต้องการและทิศทางที่ถูกต้องต่างหากที่เป็นสิ่งสำคัญ

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2532) ได้กล่าวว่า เด็กจะเขียนได้ดีเมื่อเขามีความพร้อมที่จะเขียน แต่เด็กมีความพร้อมไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงต้องหาวิธีสร้างเสริม โดยเตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเขียน ทั้งตา ภาษา และความจำ เพื่อช่วยให้เด็กรับรู้ และรู้สึกสิ่งต่างๆ รู้จักใช้ความสังเกต แยกแยะสิ่งที่มองเห็นได้ รวมทั้งการถ่ายโยงศัพท์ไปใช้ในการพูดและการเขียน อุปกรณ์หรือสื่อที่ใช้อาจจะจริงของเล่นหรือภาพก็ได้ เช่น ภาพจับคู่ ภาพตัดต่อ ภาพต่อเนื่อง ภาพจัดหมวดหมู่ โดมิโนภาพกับภาพ และโดมิโนภาพกับสัญลักษณ์ ซึ่งจะช่วยเตรียมให้เด็ก ๆ มีความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) ให้ฝึกกวาดสายตาจากซ้ายไปขวา และจากบนลงล่าง เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางการอ่านและเขียนภาษาไทย

2) ให้สนใจและรับรู้สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น รู้จักคำศัพท์ที่ใช้เรียกชื่อบุคคล สัตว์ สิ่งของ ผลไม้ ดอกไม้ ฯลฯ รับรู้ลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง เช่น สี รูปร่าง ขนาด ระยะ ตำแหน่ง ทิศทาง น้ำหนัก เนื้อวัตถุ ฯลฯ นอกจากนี้ยังรับรู้คุณสมบัติของสิ่งนั้น ๆ ด้วย เช่น ลอยหรือจมน้ำ ลอยไปในอากาศได้หรือไม่ ฯลฯ

3) ให้จำและเรียกชื่อสิ่งต่างๆ ตลอดจนสัญลักษณ์ต่างๆ ได้ถูกต้อง เช่น บุคคลที่อยู่ใกล้ตัว สัตว์ สิ่งของ เครื่องใช้ ของเล่น ผลไม้ ดอกไม้ ต้นไม้ ตัวพยัญชนะ ตัวเลข รูปเรขาคณิต ฯลฯ

4) ให้จำแนกและเปรียบเทียบความเหมือน ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ และสัญลักษณ์ในด้านต่างๆ เช่น สี รูปร่าง ขนาด ตำแหน่ง ทิศทาง น้ำหนัก จำนวน ปริมาณ เนื้อวัตถุ กลิ่น เสียง รส ฯลฯ รวมทั้งจำแนกความเป็นปรกติและผิดปกติของสิ่งต่าง ๆ ด้วย

5) ให้มองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ว่าเป็นสิ่งที่ต้องใช้คู่กัน เป็นพวกเดียวกัน เช่น มีประโยชน์อย่างเดียวกัน ลักษณะรูปร่างคล้ายกัน มีความเป็นอยู่คล้ายกัน เป็นแมลงเหมือนกัน ฯลฯ นอกจากนี้ ยังให้เห็นความสัมพันธ์ในด้านที่เป็นเหตุเป็นผลกันของสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น วัฏจักรของน้ำ การเกิดของแมลง การเจริญเติบโตของต้นไม้ เป็นต้น และยังครอบคลุมไปถึงการให้มองเห็นความสัมพันธ์ของภาพกับสัญลักษณ์ต่างๆ เช่น ภาพกับตัวพยัญชนะ ภาพกับจำนวน และตัวเลข ฯลฯ

6) ให้ฝึกเรียงลำดับสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งตัวเลขและตัวพยัญชนะ ในด้านที่เกี่ยวกับขนาด จำนวน ฯลฯ และรวมไปถึงการเรียงลำดับเรื่องราวที่เกิดขึ้นก่อน-หลังด้วย

นอกจากนี้กิจกรรมที่ช่วยฝึกความพร้อมด้านกล้ามเนื้อแขน มือ นิ้วมือ และการฝึกความสัมพันธ์ระหว่างตาและมือ ซึ่งจะช่วยให้พัฒนาการด้านการเขียนของเด็กมีความพร้อมในการเขียนเร็วยิ่งขึ้นนั้น มีหลายวิธีดังนี้

- 1) ให้เล่นเครื่องเล่นสนามกลางแจ้ง ซึ่งมีชิงช้า ไม้ลื่น ไม้กระเดก ราวไต่ ม้าหมุน อุโมงค์ลอดมุด เป็นต้น เด็กจะได้เล่น ปีนป่าย ห้อยโหน มุด ลอด คลาน วิ่ง กระโดด ทรงตัว เหวี่ยงตัว กลิ้งตัว ม้วนตัว
- 2) ให้เล่นโยน-รับ เตะ ตบ ลูกบอล, โยน-รับ ท่วงยาง หรือ ลูกช่วง
- 3) ให้เล่นขี่จักรยาน และว้ายน้ำ
- 4) ให้เล่นเกม หรือการละเล่นต่างๆ ที่มีการวิ่ง กระโดด เช่น ไล่จับ ตีจับ ตั้งเต ลิงชิงหลัก เลื้อยข้ามห้วย ฯลฯ และการละเล่นที่ใช้มือ นั่งเล่นอยู่กับที่ เช่น หมากเก็บ อีตัก หมากขุม ฯลฯ
- 5) ให้ใช้ไม้ขีดเขียนเล่นบนดิน, ใช้นิ้วมือขีดเขียนเล่นบนทราย และ ชุดอุโมงค์ ก่อเจดีย์ทราย, ใช้ชอล์คขีดเขียนเล่นบนกระดานดำ
- 6) ให้เล่นกับงานศิลปะ เช่น ให้อวดภาพระบายสีด้วยสีเทียนหรือสีไม้, ให้อวดภาพด้วยพู่กันหรือแปรงทาสีอันเล็ก ๆ และใช้สีน้ำ สีฝุ่น หรือสีโปสเตอร์, ให้อวดภาพด้วยนิ้วมือ ด้วยแป้งมันผสมสีหรือโคลน, ให้อวดภาพด้วยกาวน้ำโรยทรายสี หรือโรยขี้เลื่อยไม้ปนผสมสี หรือกากมะพร้าวปนผสมสี, ให้เขียนภาพด้วยเชือกหรือด้ายตลอด, ให้พิมพ์ภาพด้วยเศษวัสดุ หรือฟองน้ำ หรือกระดาษขยำ หรือใบไม้ ก้านกล้วย, ให้เล่นสีบนกระดาษด้วยการหยดสี เทสี เป่าสี ทับสี ลูบสี, ให้ทำงานกระดาษด้วยการฉีก ตัดด้วยกรรไกร ปะเศษกระดาษลงในภาพ ม้วนพับกระดาษ, ให้ประดิษฐ์สิ่งของจากเศษวัสดุ, เล่นปั้นแป้งที่ผสมสีใส่อาหาร ดินน้ำมัน ดินเหนียว ปั้นทรายผสมน้ำ
- 7) ให้เล่นของเล่นที่ใช้มือ นิ้วมือ เช่น เล่นโทรศัพท์, เล่นเปลี่ยน เลื้อยผ้าตุ๊กตา รูดเชิป ตีตกระดุม ผูกเชือกกรองเท้า, เล่นใส่ของลงในกรอบหรือในช่องที่มีรูปคล้ายของนั้น เช่น ใส่หมุดลงในช่องกระดาษทุด ใส่รูปทรงลงกล่อง หยอดรูปทรง, สวมลูกกลมลงถังไม้, เล่นร้อยลูกปัด, เล่นเย็บผ้าบนแผ่นหนัง ตอกตาไก่, เล่นถักสานด้วยกระดาษเส้นหรือพลาสติกเส้น, เล่นต่อไม้บล็อก ต่อ เลโก้, เล่นภาพตัดต่อ, เล่นกรอกน้ำ, เล่นก่อเจดีย์ ชุดอุโมงค์ทราย

8) ให้เล่นเครื่องดนตรีสำหรับเด็กเช่น เล่นเชยาลูกแซค ตีกลอง ตีนาบ ตีฉิ่ง ตีระนาด เป่าปี่ ตีดีเปียนโน ตีดกัรต้า ฯลฯ เครื่องดนตรีเหล่านี้ ทำด้วยวัสดุ เหลือใช้ก็ได้

9) ให้ทำท่าประกอบตามเนื้อเพลง คำคล้องจอง หรือแสดงท่าเคลื่อนไหวตามจังหวะ เช่น ทำท่ากายบริหาร ทำท่าเคลื่อนไหวเลียนแบบสัตว์ ทำท่าตามจินตนาการ

10) ให้เล่าเรื่อง เล่านิทานโดยใช้หุ่นมือและหุ่นนิ้วมือประกอบ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2525) ได้กล่าวว่าเด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมในการเขียนโดยการใช้วัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กจะได้ฝึกการใช้กล้ามเนื้อ และฝึกการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมือและตา ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการเขียน จากการปั้นดินเหนียว พิมพ์ภาพด้วยนิ้วมือ ใช้สีเทียน สีน้ำ การเล่นเกม การทำงานไม้โดยใช้ฆ้อนและตะปู การเล่นภาพตัดต่อ การปะภาพ ฯลฯ

ในการฝึกความพร้อมในการเขียน เด็กควรได้รับการฝึกทักษะต่อไปนี้

1. การลากเส้น และวาดภาพ
2. การรับและส่งข้อความ บัตรเชิญ หรือจดหมาย
3. การฝึกคัดหรือเขียนตามคำบอกคนเดียวและทำเป็นกลุ่ม ขณะที่ครูเขียนคำอธิบายภาพ แผนภูมิประสพการณ์ การเตรียมเขียนบัตรเชิญ การเขียนขอบคุณ การทดลองและทำแผนภูมิเกี่ยวกับสัตว์เลี้ยง หรือหัวข้ออื่น ๆ ที่เด็กสนใจ
4. การหัดเขียนชื่อของตัวเอง

จากเนื้อหาทั้งหมดเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมในการเขียนที่กล่าวมาข้างต้นนั้น อาจสรุปได้ว่า เด็กจะมีความพร้อมในการเขียนได้นั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลาย ๆ อย่าง ที่สำคัญคือ กล้ามเนื้อมือ สายตา สมอง ต้องสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี ซึ่ง เยาวพา เดชะคุปต์ (2525) ได้กล่าวว่า ตามปกติการเขียนจะเริ่มต้นที่ตัวอักษร ซึ่งเด็กจะเริ่มเขียนชื่อตัวเองได้ก่อน การเขียนตัวอักษรอาจจะ

เขียนโดยใช้สีเทียนและสามารถใช้กลัมน้ำได้ดี เขาจะพัฒนาการเขียนที่เป็นรูปแบบขึ้น โดยใช้เนื้อที่น้อยและตัวอักษรเล็กลง การสอนเขียนอย่างเป็นทางการจึงยังไม่ควรเริ่มสอนในระดับก่อนวัยเรียน การสอนควรเริ่มเมื่อเด็กแต่ละคนสนใจ ซึ่งบางทีเด็กอาจจะเป็นผู้เลือกหรือเสนอแนะว่าอยากจะทำอะไรก็ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทนา ภาคบงกช (2535) ในเรื่องการฝึกความพร้อมในการเขียนไว้ว่า ควรฝึกให้เด็กเขียนเพื่อสื่อความหมาย ตามแนวการเรียนภาษาโดยส่วนรวม (Whole language) ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเริ่มต้นเรียนภาษาตามแบบธรรมชาติ เรียนรู้ด้านการอ่านเขียนอย่างมีความสุข และมีความมั่นใจ เรียนรู้จากการกระทำด้วยตนเอง เด็กจะสร้างกระบวนการอ่านเขียนด้วยลักษณะเดียวกับที่เรียนรู้สิ่งอื่น ผ่านการทดลองปฏิบัติสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางภาษาด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อม หรือจากสถานการณ์จริง และเป็นสิ่งที่มีความหมาย ซึ่งเด็กสนใจและมีประโยชน์สำหรับเด็กในการเรียนภาษาอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนภาษาโดยส่วนรวม ซึ่งเป็นเนื้อหาลำดับต่อไปดังนี้

การสอนภาษาโดยส่วนรวม

การเรียนรู้ทางภาษาของเด็กพบว่าเด็กในช่วงปฐมวัย สามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีที่สุด หากเด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาอย่างเหมาะสมและเต็มที่ เด็กจะประสบความสำเร็จด้านการเรียนในอนาคตเป็นอย่างดี

ฉันทนา ภาคบงกช (2536) กล่าวถึงโครงการพัฒนาศักยภาพ ทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยว่า ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ตามแนวของภาษาศาสตร์ เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistic) โดยอยู่บนพื้นฐานของการเตรียมความพร้อม ซึ่งเน้นพัฒนาการทางภาษา ทั้งการฟัง พูด อ่านและเขียน การพัฒนาภาษาตามแนวของภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาที่ใช้เน้นจัดอยู่ในกลุ่มของการเรียนรู้ภาษาโดยส่วนรวม (Whole Language) วิธีการนี้มีต้นกำเนิดที่ประเทศอังกฤษ แต่ไปแพร่หลายในประเทศอเมริกาและออสเตรเลีย และประสบความสำเร็จสูงสุดในประเทศออสเตรเลีย จุดเด่นของการเรียนภาษาโดยส่วนรวมก็คือ มุ่งให้ผู้เรียนเริ่มต้นเรียนภาษาตามแบบธรรมชาติ เรียนรู้ด้านการอ่านและเขียนอย่างมีความสุขและมีความมั่นใจ

พัชรี ผลโยธิน (2537) กล่าวถึงพัฒนาภาษาแบบธรรมชาติในวัยอนุบาลว่า การสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นการสอนภาษาที่สอดคล้องผสมผสานมาจากการค้นพบของนักภาษาศาสตร์ นักจิตวิทยาพัฒนา นักวิจัยการเกิดภาษา เป็นทักษะของการสอนภาษาที่พยายามจะใช้ภาษาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การสื่อสารและการคิด โดยไม่พยายามที่จะแยกภาษาออกเป็นส่วนตัวๆ แต่เป็นการพยายามมองภาษาโดยรวม สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม หรือใช้สถานการณ์จริงมาช่วยทำให้ภาษานั้นง่ายต่อการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นการพูด อ่าน เขียน นักภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (Sociolinguists) มีอิทธิพลต่อการสอนภาษาแบบธรรมชาติในแง่เน้นปฏิสัมพันธ์ในการใช้ภาษาระหว่างเด็กกับผู้สอนในสถานการณ์ต่าง ๆ การใช้ภาษาจะแตกต่างกันไปตามเนื้อหา บริบท (Context) ทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม และพัชรี ผลโยธิน (2537) ยังได้กล่าวถึงงานวิจัยการเกิดภาษาของเยตตา กูดแมน (Yetta Goodman) ว่าได้อ้างถึงการอ่านเขียนของเด็กนั้นเริ่มเมื่อเด็กได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวหนังสือกับความหมาย และเด็กที่เติบโตในสังคมที่เต็มไปด้วยการใช้ภาษาแวดล้อมด้วยตัวหนังสือ จะตระหนักในความสัมพันธ์ระหว่างตัวหนังสือกับความหมายเร็วกว่าที่ผู้ใหญ่จะคาดคิด และนักจิตวิทยาพัฒนาการเช่น เพียเจต์ (Jean Piaget) มีอิทธิพลต่อกระบวนการสอนภาษาแบบธรรมชาติในแง่ที่เด็กเรียนรู้จากการเป็นผู้กระทำด้วยตนเอง เด็กจะสร้างความรู้ภายในตนเองได้นั้นจะต้องเป็นผู้กระทำ เรียนรู้จากกิจกรรมการเคลื่อนไหวของตนเองในด้านการอ่านเขียน เด็กจะสร้างกระบวนการอ่านเขียนด้วยลักษณะเดียวกับที่เรียนรู้สิ่งอื่นผ่านการทดลองปฏิสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางภาษาด้วยตนเอง

นอกจากนี้ พัชรี ผลโยธิน (2537) ได้กล่าวถึงการเล่นกับภาษาแบบธรรมชาติว่า ครูอนุบาลที่สอนภาษาแบบธรรมชาติต้องเล็งเห็นความสำคัญของการเล่นที่จะพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจ รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการเล่นเพื่อพัฒนาภาษาของเด็ก เมื่อสังเกตเด็กที่เล่นอยู่ในมุมบ้านหรือมุมบทบาทสมมติ จะพบว่าเด็กรู้จักตัดแปลงเครื่องเล่นต่างๆ ในมุมตามบทบาทสมมติที่เด็กจินตนาการขึ้นเอง เช่น เด็กอนุบาล 3 คน เล่นสมมติขายอาหาร มีการแบ่งบทบาทเป็นคนทำอาหาร คนเสิร์ฟอาหาร และลูกค้า จะพบว่า

คำต่าง ๆ ถูกนำมาใช้ในการเล่น และจะเปลี่ยนไปตามบทบาทสมมุติที่เด็กเล่น เช่น คนทำอาหารใช้คำว่า "กะทะ" "เตา" "จาน" ฯลฯ คนเสิร์ฟอาหารและลูกค้ำมีการเรียกชื่ออาหารจานต่าง ๆ ไม่เพียงแต่คำต่าง ๆ ที่เด็กนำมาใช้เท่านั้น แต่สำเนียงท่าทางที่เด็กใช้บ่งบอกถึงความเข้าใจในบทบาทที่เล่น แสดงออกถึงความมั่นใจ ทั้งในคำพูด และการแสดงออก เด็กที่แสดงบทบาทสมมุติในการเสิร์ฟอาหาร นำเครื่องแต่งกายของผู้ใหญ่ที่ครูจัดเตรียมไว้มาสวม มีการทำท่าทางถามลูกค้ำว่าต้องการรับประทานอาหารอะไร เมื่อได้คำตอบก็ทำท่าทางเขียนลงบนฝ่ามือของตนพร้อมทั้งพูดว่า "ข้าวผัด 1 จาน น้ำแข็งเปลา 1 แก้ว" เราจะเห็นว่าเด็กใช้ภาษาและท่าทางการแสดงออกอย่างชัดเจน การเล่นจึงเป็นการเรียนภาษาแบบธรรมชาติที่มีความหมายกับเด็ก แสดงถึงความเข้าใจในโลก ที่เด็กอยู่ และแสดงถึงประสบการณ์ที่เด็กมีหรือพบมาแล้ว

วรรณาท รักสกุลไทย (2537) กล่าวถึงการพัฒนาภาษาแบบธรรมชาติว่าเป็นการพัฒนาที่ภาษาที่อยู่บนพื้นฐานของภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา ซึ่งคำนึงถึงธรรมชาติ และความสนใจของเด็ก เป็นการพัฒนาภาษาที่เห็นผลอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่เกิดผลดีในระยะยาวและคุณค่าของการพัฒนาภาษาแบบธรรมชาติคือ

1. เด็กมีความสุขสนุกสนานในการเรียนภาษาและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้
2. ช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนอย่างครอบคลุมทุกด้าน และเต็มศักยภาพ
3. ทำให้ครูและผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในพัฒนาการทางภาษาทางด้านการอ่าน และการเขียนของเด็กเพิ่มขึ้น
4. สนองความต้องการของผู้ปกครองส่วนมาก ซึ่งต้องการให้เด็กได้รับการพัฒนาในช่วงปฐมวัย

บุษบง ดันติวงศ์ (2535) กล่าวถึง พัฒนาการในการเขียนตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยว่า การสอนเขียนให้แก่เด็กวัยนี้คือ การสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเขียนให้แก่เด็ก และส่งเสริมให้เด็กใช้การเขียนเพื่อสื่อความหมายด้วยความสมัครใจ ฉะนั้นผู้ใหญ่ต้องทำความเข้าใจพัฒนาการในการเขียนตามธรรมชาติของเด็ก เพื่อจะได้จัดประสบการณ์ให้แก่เด็กได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ซึ่งพัฒนาการในการเขียนตามธรรมชาติ มีจุดมุ่งหมายและตัวบ่งชี้ดังนี้

1. สนใจและสนุกสนานกับการเขียน ตัวบ่งชี้คือ
 - ทำกิจกรรมที่ใช้ดินสอ และกระดาษด้วยความสมัครใจ
 - แสดงท่าทางเขียนหนังสือในการเล่นบทบาทสมมติ
 - ทำท่าเขียนหนังสือ คัดลอกคำ หรือข้อความโดยครู่ไม่ได้สิ่ง
 - นำผลงานที่ตนเขียนไปให้ผู้อื่นดูอย่างภาคภูมิใจ
 - เขียนคำและข้อความอย่างคล่องแคล่วและสนุกสนาน สนใจงานที่
 - ผู้อื่นเขียน
2. เขียนเพื่อสื่อความหมายด้วยความสมัครใจ ตัวบ่งชี้คือ
 - ปรับปรุงงานที่ตนเขียนเพื่อบอกความแตกต่างระหว่างภาพที่ตน
 - วาดและข้อความที่ตนเขียน
 - บอกให้ผู้อื่นเขียนตามที่ตนต้องการสื่อความหมาย
 - วาดภาพและขีดเขียนตัวอักษรเพื่อสื่อความหมาย
 - เขียนตัวอักษรบางตัวปะปนในภาพวาด หรือข้อความ
 - เขียนข้อความโดยที่พยัญชนะยังไม่สัมพันธ์กับเสียงของคำ
 - เขียนข้อความโดยมีพยัญชนะบางตัวสัมพันธ์กับเสียงของคำ
 - เขียนข้อความโดยที่เสียงมีความสัมพันธ์กับสระที่คุ้นเคยบางตัว
 - สนใจปรับปรุงงานเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจสิ่งที่ตนเขียน
 - พยายามออกเสียงคำที่จะเขียนเพื่อช่วยในการเขียน
 - เขียนเป็นประโยคโดยให้ผู้ใหญ่ช่วยเหลือบ้าง
 - เขียนเป็นประโยคด้วยตนเอง
 - เขียนโดยใช้คำเพิ่มมากขึ้น
 - เขียนโดยค้นคว้าอ้างอิง จากภาพและคำที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อม
 - เขียนโดยเลือกหัวข้อและเรื่องราวด้วยตนเอง
 - เขียนอย่างอิสระกล้าลองเขียนโดยไม่กลัวผิด
 - เขียนข้อความในลักษณะต่างๆ ที่เหมาะกับโอกาสและผู้เขียน
 - เขียนถึง

จากข้อความดังกล่าวอ่านสรุปได้ว่า หากเด็กได้รับการส่งเสริมด้านการอ่านและเขียน โดยใช้แนวพัฒนาภาษาแบบธรรมชาติ ย่อมช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาภาษาอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง วรรณาท รักสกุลไทย (2537) ได้กล่าวว่า ขณะนี้หลายประเทศหันมาพัฒนาภาษาในการฟัง พูด อ่าน และเขียนแบบธรรมชาติ แก่เด็กอย่างกว้างขวาง เพราะมีการยืนยันว่า เด็กพัฒนาภาษาได้รวดเร็วมากในช่วงหกขวบแรกของชีวิต เด็กที่มีความสามารถทางด้านภาษาย่อมสามารถประสบผลสำเร็จทางการเรียนวิชาต่างๆ ได้ดีในอนาคต ซึ่งครูควรรู้หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรม สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเด็กด้วยการจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรม

การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรม

วรรณาท รักสกุลไทย (2537) ได้กล่าวถึงแนวการพัฒนาภาษาแบบธรรมชาติว่า ควรให้เด็กมีโอกาสเห็นตัวอย่างการใช้ภาษาที่เหมาะสม โดยเห็นการอ่านและการเขียนโดยครูเพื่อให้เด็กนำไปใช้ตามโอกาสที่เหมาะสม และเหมาะสมกับวุฒิภาวะของแต่ละคน ดังนั้นควรจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางภาษา เช่น จัดมุมหนังสือ มุมเขียน มุมบทบาทสมมติ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1. การเขียนตามคำบอกของเด็ก เช่น บรรยายภาพ ช่วยเด็กเขียนบันทึก
2. เขียนประกาศเพื่อแจ้งข่าว ช่วยกันแก้ปัญหา เตือนความจำ ฯลฯ
3. เขียนส่งสารถึงกัน
4. อ่านนิทานร่วมกัน
5. ทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ
6. ท่องคำคล้องจอง ร้องเพลง เล่นเกมภาษา
7. เล่าสู่กันฟัง โดยนำสิ่งที่น่าสนใจมาแสดงประกอบ ฯลฯ

การเรียนรู้ทางภาษาเกิดจากการติดต่อและโต้ตอบกันระหว่างเด็กกับเด็กและเด็กกับผู้ใหญ่ การให้การยอมรับในสิ่งที่เด็กแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเป็นการกระตุ้นให้เด็กพัฒนาภาษาอย่างรวดเร็ว และพัฒนาการทางภาษาของเด็กดูได้จากผลงานที่รวบรวมไว้เป็นลำดับ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นศักยภาพภายในตัวเด็ก ดังนั้น จึงไม่ควรตัดสินและวิพากษ์วิจารณ์ผลงานแต่ละชิ้นของเด็กโดยใช้มาตรฐานของผู้ใหญ่ ดังนั้นครูจึงมีบทบาทดังนี้

1. รักเด็กและมีความเข้าใจพัฒนาการเด็ก
2. รู้หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรม สามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเด็ก
3. ให้โอกาสเด็กได้ฝึกปฏิบัติ การใช้ภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อให้แต่ละคนได้พัฒนาไปตามศักยภาพ

พัชรี ผลโยธิน (2537) กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมาะสมกับการสอนภาษาแบบธรรมชาติว่า สิ่งที่ต้องเน้นคือ การจัดสภาพแวดล้อมหรือจัดที่เล่นให้เด็กได้มีโอกาสเลือกเล่น และใช้วัสดุอุปกรณ์ของเล่นต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ทั้งครูต้องยอมรับภาษาที่เด็กพูด ให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีทั้งการฟังและการคิด ที่มีความหมายกับเด็ก รวมทั้งจัดกิจกรรม และอุปกรณ์สำหรับการอ่านการเขียนให้มากขึ้น เพราะการฟังและการพูดนั้นได้ถูกเน้นอยู่แล้วในอนุบาล แต่กิจกรรมและอุปกรณ์จำเป็นต้องมีมากขึ้นเพื่อสนับสนุนการอ่านการเขียนระหว่างที่เด็กเล่น ทั้งนี้ครูต้องมองเด็กว่าเป็นผู้อ่านและผู้เขียนแล้วเมื่อเข้ามาอยู่ในอนุบาล ดังนั้น ควรจัดอุปกรณ์และกิจกรรมให้เด็กในแต่ละวันดังนี้

1. กิจกรรมการรับเด็กทุกเช้าในแต่ละวัน ครูมีการทักทายสนทนากับเด็กและเปิดโอกาสให้เด็กเลือกเล่นทำกิจกรรมตามโต๊ะที่ครูจัดเตรียมไว้แล้ว ครูอาจเชื่อมโยงการอ่านการเขียนกับศิลปะได้ เช่น เมื่อเด็กเขียนภาพเสร็จครูอาจให้เด็กเล่าเกี่ยวกับภาพที่เขียน หรือตั้งชื่อภาพพร้อมทั้งเขียนตามคำบอกของเด็ก จะทำให้เด็กเริ่มเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงการอ่านการเขียนอย่างเป็นธรรมชาติในสิ่งที่เด็กวาดหรือสร้าง

2. การให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่นในมุมเล่นต่างๆ โดยครูจัดอุปกรณ์ เครื่องเล่น จัดที่เล่นและเพิ่มอุปกรณ์การอ่านการเขียนไว้ในมุมต่าง ๆ จะช่วยพัฒนาเด็กเป็นนักอ่านเขียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การนำหนังสือภาพเกี่ยวกับการทำอาหารไว้ในมุมน้ำ จะช่วยให้เด็กสังเกตภาพแสดงบทบาทสมมติ แสวงอ่านคำต่าง ๆ ตามรูปภาพหรือรายการอาหาร ครูอาจตัดกระดาษ รวบรวมภาพของคำที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เครื่องใช้จากหนังสือพิมพ์ นิตยสารเข้าด้วยกัน จัดวางไว้ในมุมน้ำ หรือมีกระดาษ ดินสอเทียน ดินสอสีจัดวางไว้ สำหรับในมุมน้ำก็อาจมีภาพสิ่งก่อสร้างถนนหนทาง กระดาษเปล่า สีเทียนไว้ให้เด็กสำหรับเขียนภาพหรือสัญลักษณ์ประกอบการสร้าง

ครูอนุบาลจะพบว่า การเพิ่มเติมอุปกรณ์สำหรับการอ่านการเขียนในการเล่นอิสระตามมุมเล่นจะมีผลดีกับเด็ก การเขียนตามคำบอกของเด็กทุกคำในระยะแรก ๆ จะช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กอยากเขียนเองบ้างหรือหลังจากที่เห็นเด็กเริ่มแสวงเขียนด้วยตนเองขณะเล่นในมุมเล่นต่าง ๆ แล้วนั้น ครูอาจตัดสินใจให้เด็กเขียนด้วยตนเองถ้าเด็กต้องการ เด็กอาจจะเขียนไม่เป็นตัวหรือเขียนผิดแต่หลายสัปดาห์ผ่านไปเด็กบางคนเริ่มที่จะเขียนเป็นคำ ครูอาจจูงใจส่งเสริมให้เด็กเขียนด้วยตนเอง หลังจากเขียนภาพเสร็จ ซึ่งจะทำให้เด็กค้นพบความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะกับมุมเขียนภายในห้องที่ครูจัดไว้ แม้แต่การเล่นนอกห้องเรียนก็สามารถเชื่อมโยงกับภาษาแบบธรรมชาติได้เช่นกัน เด็กอาจตัดสินใจเขียนกฎการเล่นและช่วยกันติดไว้บริเวณสนามหรือที่วางเครื่องเล่นสนาม ครูอาจเขียนคำพูดต่าง ๆ ขณะเด็กเล่นไว้ และนำคำพูดเหล่านั้นมาสร้างเป็นเรื่องราวร่วมกับเด็กในมุมเขียน หรือการพาเด็กไปทัศนศึกษา ครูอาจจดจำคำพูดและนำมาอ่านให้ฟังในกิจกรรมกลุ่ม การที่เด็กเห็นครูเขียนคำพูดของตน และนำมาอ่านให้ฟังดัง ๆ ในเวลาอื่น จะทำให้เด็กเรียนรู้ ความสำคัญของการสื่อสาร เรียนรู้ว่าการเขียนเป็นอีกวิธีหนึ่งในการบันทึกเรียกความจำว่าพูดอะไรเกิดอะไรขึ้น ดังนั้น การเขียนไม่ว่าจะเป็นการบันทึก การเขียนเรื่อง การแนะนำ สามารถเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติและมีส่วนส่งเสริมการเล่นของเด็กให้หลากหลายมากขึ้น

ครูอนุบาลที่ใช้การสอนภาษาแบบธรรมชาติกับเด็กอนุบาลในชั้นเรียนจะประสบความสำเร็จในการสอนหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของครูเองที่จะเห็นคุณค่าของการเล่นและคุ้มครองปกป้องสิทธิในการเล่นของเด็ก ขณะเดียวกันก็ต้องให้ความมั่นใจกับคุณพ่อคุณแม่ทั้งหลายว่าการสอนเด็กอนุบาล หรือลูก ๆ ของคุณพ่อของแม่นั้นได้มีการวางแผนจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นอย่างรอบคอบแล้ว เพราะคุณพ่อคุณแม่จะคิดถึงการเล่นว่ามีความหมายเพียงแค่ให้เด็กได้ใช้เวลาและพลังงานให้หมดไปเท่านั้น ดังนั้นคุณพ่อคุณแม่จึงมักคาดหวังว่าในชั้นอนุบาลนี้เป็นส่วนหนึ่งของ โรงเรียน จึงควรมีสภาพของการเรียนมากกว่าการเล่นครูอนุบาลจึงจำเป็นต้องชี้แจงให้คุณพ่อคุณแม่ได้เข้าใจว่าการเล่นเป็นเสมือนเครื่องมือนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายในทุกเรื่องที่มีความเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก นักการศึกษาปฐมวัยจึงมักกล่าวว่า คุณลักษณะของการจัดการเรียนการสอนในชั้นอนุบาลที่มีคุณภาพนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเล่นว่าเป็นเสมือนพื้นฐานของการเรียนรู้การเจริญเติบโตและการพัฒนาของเด็ก ทำให้เด็กได้แสดงบทบาท ทดสอบความคิดของตนโดยการใช้วัสดุอุปกรณ์ของเล่นต่าง ๆ ทั้งยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก เรียนรู้ที่จะแบ่งปัน รับผิดชอบต่อผู้อื่น และรู้จักที่จะควบคุมความคิด ความรู้สึกของตน การเล่นจึงถือเป็นกุญแจสำคัญในการจูงใจให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับเด็กในระดับอนุบาล

นอกจากนี้ นันทนา ภาคบงกช (2536) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพแวดล้อมทางภาษาว่า สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยให้เด็กพัฒนาภาษาได้มากมาย เด็กรับรู้ภาษาจากสภาพแวดล้อม เช่น ป้ายโฆษณา ยี่ห้อ ตราตามกล่อง กระจับปี่ หรือห้องของสินค้าต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน สิ่งใดคุ้นเคยเด็กจะจำได้ดี การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษาภายในบริเวณโรงเรียน และห้องเรียนจะบังเกิดผลถ้าภาษาเหล่านั้นมีความหมายต่อเด็ก แนวการจัดควรปฏิบัติดังนี้

1. เพิ่มความน่าสนใจในมุมต่างๆ โดยให้เด็กมีส่วนร่วม เช่น "วันนี้เราจะจัดมุมหนังสือให้สวยและน่าสนใจมากขึ้น เราควรทำอย่างไรดี" ครูควรรับฟังและชื่นชมในคำแนะนำของเด็ก หากเด็กคิดไม่ออกครูควรใช้คำถามตะล่อม เช่น

"บางครั้งมุมหนังสือไม่สวยเพราะอะไรนะ"

"แล้วเราจะช่วยกันเขียนเดือนให้ช่วยกันจัดชั้นหนังสืออย่างไรดี ครูจะ
ช่วยเขียนเดือนความจำให้"

เมื่อได้ข้อความสั้นๆ หรือคำขวัญ ครูควรเขียนใส่บัตรคำหรือแถบประโยค
ซึ่งติดบนผนัง โดยให้ทุกคนช่วยกันบอกให้ครูเขียนทีละคำ เช่น "อ่าน-แล้ว-เก็บ-
ที่-ด้วย-จะ" ครูต้องพยายามให้เด็กทุกคนสนใจการเขียนแต่ละคำของครูและเห็น
ผลการเขียนของครู

2. เพิ่มมุมเขียนโดยหาโต๊ะตัวเตี้ยมาวาง มีกล่องใส่กระดาษประมาณ
4 x 6 นิ้ว หรือครึ่งหน้ากระดาษ กล่องใส่ดินสอ สีไม้ สีเทียน สีเมจิก ความ
หลากหลายทำให้เด็กสนใจการเขียนมากขึ้น บางครั้งอาจชวนกันคิดคำขวัญ เช่น
"อ่าน-เขียน-วัน-ละ-นิด-จิต-แจ่ม-ใส"

3. แต่งมุมต่าง ๆ ภายในห้องด้วยภาษาซึ่งมาจากเด็ก ๆ ดังกล่าว
ข้างต้นวันละเล็กวันละน้อย และช่วยหมุนเวียนเปลี่ยนข้อความตามความเหมาะสม

4. เขียนป้ายประกาศต่าง ๆ โดยเหมาะกับสภาพและมีความหมาย
ต่อเด็ก ๆ เช่น "อย่า-เดิน-ลัด-สนาม" เพื่อแจ้งให้ทราบหรือเตือนความจำ ใน
ขณะเขียนครูควรสอนเด็กช่วยกันคิดข้อความและเป็นผู้บอกถึงสิ่งที่จะให้ครูเขียน
ขณะเดียวกันครูควรจูงใจให้ทุกคนร่วมกันฟังสิ่งที่เพื่อนบอกและร่วมกันดูและสังเกต
การเขียนของครู

5. จัดกิจกรรมภาษา กิจกรรมที่สำคัญและง่ายที่สุดคือกิจกรรมเขียนชื่อ

- เขียนชื่อเวลาเข้าทุกวัน
- เขียนชื่อสมัครเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษ
- เล่นเกม
- จับฉลากชื่อเพื่อทำกิจกรรม ฯลฯ

โดยทั่วไปพบว่าการพัฒนาด้านการเขียนของเด็กเป็นไปตามขั้นตอน และ
มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตามลำดับ แต่เมื่อใดที่เด็กเริ่มพัฒนาการเขียนสูงขึ้นเด็กมัก
จะเขียนผิดพลาดมากขึ้น อาจผิดเรื่องตัวสะกดหรือรูปประโยค เพราะขณะที่เด็ก
ตื่นเต้นที่จะลองเขียนสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ มักจะเขียนด้วยความรีบร้อนจึงมักผิดพลาด
ผู้ใหญ่ควรทราบและต้องไม่ดูหรือตำหนิเด็กมีฉะนั้นเด็กจะหันกลับไปเขียนคำและ

ประโยชน์ง่าย ๆ ตามเดิม การเข้มงวดกับการเขียนผิดจะทำให้การพัฒนาด้านภาษาเขียนของเด็กชะงักงันได้ เด็กจะขาดความมั่นใจในการเขียนและอาจไม่ชอบการเขียนตลอดไป ดังนั้น ครูและผู้ปกครองต้องเข้าใจธรรมชาติการเขียนของเด็กในระยะแรกเริ่มพอสมควร มิฉะนั้นจะทำลายความสามารถในการเขียนของเด็กเพราะรู้เท่าไม่ถึงการณ์

จากแนวการสอนภาษาโดยส่วนรวม ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น อาจสรุปได้ว่า เป็นแนวการสอนแนวใหม่ ที่เข้ามามีบทบาทในบ้านเราน้อยมาก และนักการศึกษาที่ทำการค้นคว้า ทดลอง ก็ยังมีจำนวนน้อย ระยะเวลาที่เด็กจะพัฒนาทางภาษา ต้องใช้เวลาานพอสมควร ดังที่ ฉันทนา ภาคบังข (2536) ได้กล่าวว่า เป็นพัฒนาการทางภาษาของเด็กโดยให้เด็กมีอิสระและค่อยเป็นค่อยไปตามธรรมชาติ และไม่เข้มงวดกวดขันในเรื่องความถูกต้องสวยงาม เด็กจะพัฒนาภาษาทั้งอ่านและเขียนอย่างรวดเร็ว หากได้รับประสบการณ์และสภาพแวดล้อมทางภาษาที่เหมาะสมควบคู่กับกำลังใจจากครูและพ่อแม่ ซึ่ง วรรณาท รักสกุลไทย (2537) ได้กล่าวถึงความร่วมมือจากผู้ปกครองไว้ดังนี้

1. จัดหาหนังสือนิทานให้เด็ก
2. อ่านนิทานร่วมกับเด็ก
3. ส่งเสริมให้เด็กอ่านจากสิ่งแวดล้อม เช่น ป้ายโฆษณา กล่องสินค้า ป้ายประกาศ
4. ให้ความสนใจในสิ่งที่เด็กอ่านหรือเขียนเพื่อเป็นกำลังใจ
5. พยายามไม่วิพากษ์วิจารณ์หรือตำหนิสิ่งที่เด็กเขียน เพราะจะทำให้เด็กขาดความมั่นใจ

การพัฒนาภาษาของเด็กจะเป็นไปตามลำดับหากได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม ดังนั้นผู้ปกครองควรใจเย็น มีความอดทนเพียงพอในการเฝ้ารอดูผลงานของเด็ก ซึ่งจะพัฒนาการเขียนขึ้นทีละน้อย เมื่อใดพบว่าการเขียนของเด็กลดคุณภาพลง ขอให้เข้าใจว่า เด็กกำลังจะพัฒนาการเขียนไปสู่ขั้นที่ซับซ้อนและสูงขึ้น เช่น เขียนประโยคที่มีส่วนขยายจึงต้องพยายามไม่ตำหนิหรือแก้ไข ไม่งั้นเด็กรู้สึกกลัวจะถอยถอยไปสู่อันดับต้น อย่างไรก็ตามการเรียนภาษาโดยส่วนรวม ก็ยังคงคำนึงถึงความถูกต้อง

สวยงามอยู่ด้วย โดยชักชวนให้เด็กสังเกตและรู้ว่าเขาควรแก้ไข หรือเขียนให้ดีขึ้นอย่างไรด้วยเทคนิคบางประการ ซึ่ง บุชนง ดันติวงศ์ (2535) ได้กล่าวว่า ครูจำนวนมากมักพยายามให้เด็กหัดเขียนโดยเริ่มด้วยการคัดลายมือ เพราะครูเหล่านี้เข้าใจว่า การสอนเขียนให้แก่เด็กปฐมวัยคือการสอนคัดลายมือ การที่เด็กไม่สมัครใจคัดลายมือ เพราะความต้องการในการคัดลายมือเป็นความต้องการของครูมากกว่าของเด็ก ถ้าเด็กไม่สมัครใจ เขาก็ไม่ค่อยเขียน เขาใช้เวลาทำอย่างอื่นที่เขาชอบมากกว่า เมื่อเขาไม่ค่อยเขียนเขาก็ขาดประสบการณ์ที่เป็นพื้นฐานสำหรับการเขียน ดังนั้น ครูจึงไม่ควรสอนการคัดเขียนสิ่งที่เด็กไม่สนใจ และเกินความสามารถของเขา และ วรนาท รักสกุลไทย (2537) ได้กล่าวว่า การเร่งรัดด้านวิชาการด้วยการคัด เขียน ท่องจำและทำแบบฝึกหัดเตรียมความพร้อม ยังเป็นปัญหาที่ยังไม่ยุติ แม้จะมีนักจิตวิทยา แพทย์และนักวิชาการให้การยืนยันเพียงไร หลายท่านยังไม่แน่ใจว่าเด็กจะได้รับการพัฒนาอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะทางด้านภาษา

จากคำกล่าวของนักการศึกษาทั้ง 3 ท่านข้างต้น แสดงให้เห็นว่าการสอนภาษาโดยส่วนรวมนั้น เด็กจะพัฒนาการทางภาษาได้ดี ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างครูและพ่อแม่ที่มีความเข้าใจในหลักการและสามารถปฏิบัติไปพร้อม ๆ กันอย่างต่อเนื่อง ถูกต้องและด้วยความอดทน ซึ่งเป็นเรื่องยากมาก ๆ เพราะสังคมเมืองในปัจจุบันมีการแข่งขันกันมาก ทั้งค่านิยม และความเข้าใจผิดของผู้ปกครอง ต้องการให้ลูกอ่านออกเขียนได้เร็ว ๆ เพื่อเตรียมลูกสอบแข่งขันชั้นชั้นประถมปีที่ 1 ดังนั้นการสอนคัดเขียนหรือคัดลายมือในปัจจุบันจึงมีอยู่มาก และมักจะนำหลักสูตรของชั้นประถมปีที่ 1 มาใช้เร่งสอนในชั้นอนุบาล ซึ่งไม่ถูกต้องนัก แต่ถึงอย่างไรก็ยังมีผู้กล่าวว่า การสอนคัดเขียนหรือคัดลายมือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก แต่ควรทำเมื่อเด็กมีความพร้อมและความต้องการ ซึ่งกิจกรรมในการสอนก็ควรเป็นไปอย่างสบาย ๆ ไม่เคร่งเครียด ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการสอนคัดเขียนหรือคัดลายมือ ซึ่งเป็นเนื้อหาลำดับต่อไป

การสอนคัดเขียนหรือคัดลายมือ

ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2520) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการเขียนไว้ดังนี้

1. สามารถใช้กล้ามเนื้อ มือ ตา และอื่นๆ ให้สอดคล้องและคล่องแคล่ว ในการเขียนตัวอักษร เครื่องหมาย และตัวเลข
2. วางท่าทางในการเขียนให้ถูกวิธี
3. เขียนหนังสือให้ถูกต้องตามวิธีและประณีต
4. มีนิสัยที่ดีในการเขียน
 - 4.1 ซัดเขียนในที่อันควร
 - 4.2 เขียนให้อ่านง่ายไม่มีรอยลบขีดฆ่า
 - 4.3 ซัดเส้นให้เป็นระเบียบในสมุดแบบฝึกหัด
5. เขียนสระได้ถูกต้อง และประสมคำโดยใช้สระและพยัญชนะได้
6. เขียนคำและเขียนเรียงคำในประโยคได้ถูกต้อง
7. เขียนคำและความได้ถูกต้อง และสามารถสื่อความหมายได้แจ่มแจ้ง
8. สามารถเขียนจากเนื้อเรื่องที่กำหนดให้ได้
9. สามารถเขียนโดยมีความคิดสร้างสรรค์ได้
10. สามารถเขียนบรรยายภาพที่ตนวาดได้

รองรัตน์ อิศรภักดี (2516) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการคัดลายมือไว้ดังนี้

1. เพื่อฝึกทักษะในการเขียนหนังสือ เพราะการเขียนเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตประจำวันของเด็ก
2. เพื่อฝึกเด็กให้เขียนได้สวยงาม ถูกวิธี ถูกต้อง และรวดเร็วตามควรแก่วัยของเด็ก
3. ส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักความประณีต ความสะอาด และทำงานเป็นระเบียบ

จะเห็นว่าส่วนใหญ่การสอนเขียนนั้นมีจุดประสงค์ที่ให้นักเรียน สามารถเขียนได้ถูกต้องให้นักเรียนได้มีลักษณะนิสัยที่ดี คือ ให้ความสำคัญสะอาด ความเป็นระเบียบและมีความชำนาญในการเขียน แต่การเขียนอักษรไทยเป็นเรื่องยาก ดังที่ ศรียา; ประภัสสร นิยมธรรม (2520) กล่าวว่า ผู้ที่เขียนตัวอักษรได้จะต้องจดจำ ลีลาของตัวอักษร แต่ละตัวได้อย่างแม่นยำก่อนนอกเหนือไปจากความพร้อมทาง กล้ามเนื้อ สมอง ตลอดจนสายตาจับมือ การเขียนอักษรไทยให้สวยงามเป็นเรื่อง ยาก ต้องการความประณีต และมีทักษะในการเขียนสูงจึงจะทำได้ ดังนั้น เด็ก ควรเขียนลีลาของตัวอักษรให้ถูกต้องเสียก่อน จากนั้นก็ฝึกฝนในเรื่องความสวยงาม ความเป็นระเบียบกันต่อไป เพราะต้องใช้ทักษะการเขียนอย่างสูง จึงจะทำได้

เปลื้อง ณ นคร (2528) ได้กล่าวถึงการฝึกลีลามือไว้ว่า การสอนอาจ เริ่มด้วยการบังคับนิ้วให้ลากเส้นต่าง ๆ เช่น ตรง (|||) เอน (///) กลม (000) โดยลากเส้นให้เป็นระเบียบขนาดสูงต่ำเสมอกัน

พูนสุข บุณย์สวัสดิ์ (2521, 2532) ได้เสนอการฝึกลีลามือในการเขียน ไว้ดังนี้

1. ให้ลากเส้นตามใจชอบและฝึกการระบายสี
2. ฝึกลีลามือในการเขียนเส้นต่าง ๆ 13 เส้น ที่ใช้ประกอบเป็นตัวอักษรไทย
3. ให้สัมผัสกับตัวอักษรที่ฉลุด้วยไม้ขีดกระดาษทราย
4. ผู้สอนแสดงวิธีเขียนให้ดูแล้วให้เด็กเขียนตามในอากาศ
5. ให้ใช้นิ้วมือลากตามลูกศร แสดงทิศทางการเขียนพยัญชนะแต่ละตัว จากต้นจนจบ
6. ให้ลากตามรอยอักษรโดยใช้กระดาษลอกลายพิมพ์ตามจุดไข่ปลา เขียนในสมุดแบบฝึกหัด
7. ให้เขียนลอกตามแบบในสมุด ลากตามแบบตัวอักษรที่ผู้เขียนนำมา แสดง

เฮอริค และ จาคอบส์ (Herrick and Jacobs, 1955) ได้เสนอ
 แนวกิจกรรมที่ช่วยในการฝึกเขียนดังนี้

1. การลากตามรอยอักษร
 - 1.1 ลากตามรอยอักษรใช้กระดาษลอกลาย
 - 1.2 ลากตามรอยอักษรที่พิมพ์เป็นจุดไขว้ปลา
 - 1.3 ลากตามรอยอักษรในสมุดแบบฝึกหัด
 - 1.4 ใช้นิ้วมือลากตามรูปตัวอักษรที่ฉลุด้วยไม้
2. การเขียนลอกแบบ
 - 2.1 ลอกตามแบบในสมุด หนังสือคู่มือ บนกระดาษ หรือบน
 กระดาษดำ
 - 2.2 ลอกตามแบบตัวอักษรที่ผู้สอนนำมาแสดง
 - 2.3 ลอกตามแบบที่ผู้สอนแสดงวิธีเขียนให้ดู
 - 2.4 ดูแบบแล้วเขียนตามโดยเขียนในอากาศ
3. การฝึกจังหวะ
 - 3.1 ฝึกจังหวะจากดนตรี
 - 3.2 ฝึกนับจังหวะ 1, 2, 3, 1, 2, 3
 - 3.3 ฝึกอ่านคำกลอนสำหรับเด็ก
4. การทำแบบฝึกหัด
 - 4.1 ฝึกหัดกับอุปกรณ์การฝึก เช่น กระดาษปักหมุดตามแบบที่
 กำหนดไว้
 - 4.2 ฝึกเขียนเส้นตรง เส้นเฉียง เส้นโค้ง เส้นจิก และวงกลม
 - 4.3 ฝึกความเร็วในการเขียน
 - 4.4 สะกดตัวไปพร้อมกับการเขียน
5. การใช้คู่มือ
 - 5.1 ใช้สมุดแบบฝึกหัด ทรายาง แบบไม้
 - 5.2 ใช้สมุดคำแนะนำที่ผู้สอนสร้างขึ้นเอง
6. การฝึกเขียนบนกระดานดำ

กรีน (Green, 1959) ได้ให้คำแนะนำในการสอนเขียนลายมือไว้ว่า

1. พึงคิดว่าการเขียนเป็นเพียงวิธีแสดงออกแบบหนึ่งเท่านั้น มิใช่เป็นจุดหมายปลายทางของการแสดงออก
2. สิ่งที่ควรคำนึงถึงก่อนอื่นในเรื่องการเขียนลายมือ คือ ท่า นั่ง ท่าทางที่เขียน การวางมือ การวางกระดาษ การจับเครื่องเขียน
3. การสอนเขียนลายมือ ควรมีตารางกำหนดเวลาที่แน่นอนไว้ แต่กิจกรรมในการสอนต้องเป็นไปอย่างสบายไม่เคร่งเครียด
4. ควรมีระยะเวลาสั้น ๆ บางระยะที่ใช้ฝึกฝนเกี่ยวกับการแก้ไขรูปร่างของตัวอักษร และปรับปรุงวิธีเขียนให้ดีขึ้น
5. การฝึกฝนอย่างจริงจัง ควรทำเมื่อเด็กมีความต้องการ และผู้สอนควรฝึกฝนแนะนำอย่างใกล้ชิด
6. ในการสอนเขียนลายมือ ผู้สอนควรมีตารางบันทึกความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน

เปลื้อง ณ นคร (2528) กล่าวถึงลักษณะลายมือดีไว้ว่า

1. ถูกต้องตามแบบ คือ ช่องไฟดี หัวไม่บอด ฯลฯ ไม่ตกหล่น สะกดการันต์ ถูกต้อง

2. สะอาด เป็นระเบียบ ตัวหนังสือชัด วางแบบได้ถูกต้อง

3. สวยงาม

4. รวดเร็ว ในการสอนทำได้โดยการกำหนดเวลาให้เขียน

การสอนคัดลายมือในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ, 2525) ได้กล่าวไว้ในคู่มือ การสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ว่า ในการฝึกคัดลายมือให้สวยงามเป็นระเบียบนั้น ควรฝึกทีละอย่างและค่อย ๆ เพิ่มขึ้นทีละอย่างสองอย่าง สรุปลงได้ดังต่อไปนี้

1. นั่ง วางสมุด จับดินสอ ด้วยท่าทางและวิธีที่ถูกต้อง
2. เขียนสระ พยัญชนะ วรรณยุกต์ ถูกต้องตามแบบการเขียนอักษรไทย เช่น เริ่มเขียนจากตัวอักษรก่อน ฯลฯ
3. วางสระ พยัญชนะ และวรรณยุกต์ ถูกที่

4. เส้นตัวพยัญชนะจรดบรรทัดบนและล่าง เส้นตัวอักษรเรียบสม่ำเสมอ
5. ขนาดตัวอักษรได้สัดส่วน ระยะระหว่างตัวอักษร (ช่องไฟ)

เท่า ๆ กัน

6. สะกดถูกต้อง ไม่ตกหรือเกิน เว้นวรรคตอนถูกต้อง
7. สะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย เขียนได้เร็ว สวย และถูกต้อง

เกรียง เอี่ยมสกุล (2511) ได้กล่าวถึงลักษณะลายมือที่ดีไว้ว่าที่เรียกว่า "ลายมือดี" นั้นไม่ใช่เขียนหนังสือได้สวยงามหรือประณีตบรรจง เพราะการที่จะฝึกหัดให้เด็กทุกคนเขียนหนังสือได้สวยงามเช่นนั้น ย่อมไม่สามารถทำได้ แต่ครูสามารถอบรมให้เด็กมีลายมือดีได้ คือ เขียนหนังสือเป็นตัว อ่านออกง่าย ชัดเจน ตัวหนังสือสม่ำเสมอ สะอาด ลักษณะของหนังสือดังกล่าวนี้ ไม่จำเป็นต้องงามหรือประณีต เด็กทุกคนสามารถเขียนให้ลายมือดีได้ ถ้าครูเอาใจใส่กวดขันการเขียนหนังสือของเด็ก ๆ ตั้งแต่แรก

ดังนั้นลักษณะของลายมือที่เด็กก็คือ จะต้องเรียบ ชัดเจน อ่านง่าย สะอาด การสะกดการันต์ต้องถูกต้อง วางสระ พยัญชนะ วรรคยুক্ত ถูกที่ และเว้นวรรคตอนช่องไฟได้สวยงาม ถูกต้อง

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ (2528) ได้แนะวิธีฝึกให้เด็กมีลายมือสวยไว้ในบรรณานุกรม ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ การฝึกเด็กที่เริ่มเขียนจะต้องเตรียมอารมณ์ของเด็กให้พร้อมที่จะเขียนเสียก่อน โดยให้กำลังใจพร้อมทั้งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเขียนและประโยชน์ของลายมือที่สวยงามด้วย เช่น ชมว่าเด็กเป็นคนเก่ง คนเก่งจะต้องเขียนเก่งด้วย เพราะสามารถเขียนเล่าเรื่องต่าง ๆ ให้คนอื่นทราบได้ และถ้าเขียนลายมือสวย ก็จะทำให้คนอื่นอยากอ่านเรื่องราวและชื่นชม ในตัวผู้เขียนมากขึ้น ถ้าเด็ก ๆ ได้รับกำลังใจว่าเป็นคนเก่ง คนดี เด็กก็จะสนใจ ตั้งใจและเอาใจใส่ที่จะเขียนให้สวยงามด้วย

2. เตรียมความพร้อมด้านร่างกาย การเขียนให้ถูกต้องสวยงามขึ้น เด็กจะต้องมีความพร้อมด้านร่างกายหลายอย่าง กล่าวคือ มีสายตาดีสามารถสังเกตเห็นและจำแนกสิ่งที่เห็นได้ว่าเหมือนกัน หรือต่างกัน และมีนิ้วมือที่แข็งแรง

สามารถจับดินสอได้ รวมทั้งตาและมือจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างดี คือสามารถจับดินสอลากเส้นไปตามทิศทางที่ตามองเห็นได้ นอกจากนี้เด็กจะมีความพร้อมทางตา มือ นิ้วมือ และตากับมือสัมพันธ์กันดีแล้ว เด็กยังจะต้องฝึกทำนั่งจับดินสอและวางกระดาษให้ถูกต้อง

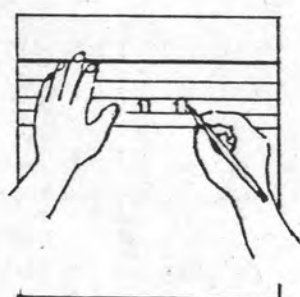

ทำนั่งเขียน

1. นั่งหันหน้าเข้าหาโต๊ะ หลังตรง ก้มหน้าลงนิดหน่อย แต่อย่าให้ก้มชิดขอบโต๊ะ
2. แขนทั้งสองวางไว้บนโต๊ะ ประมาณ 3 ใน 4 ของความยาวระหว่างศอกกับข้อมือ
3. ข้อศอกไม่กางออกหรือแนบตัวมากเกินไป
4. วางมือให้ฝ่ามือคว่ำลง มืองอทำมุม 45 องศา กับข้อศอก
5. วางฝ่าเท้าราบลงบนพื้น อย่าไขว้หรือบิดตะแคง

การจับดินสอและการวางกระดาษ

1. จับดินสอด้วยนิ้วชี้และนิ้วหัวแม่มือ วางไว้บนปลายนิ้วกลาง นิ้วทั้งสามนี้จะประคองดินสอไว้ด้วยกัน
2. นิ้วนางและนิ้วก้อยเป็นที่พักมือ
3. จุดจับดินสอควรห่างจากปลายดินสอประมาณ 1 นิ้ว
4. อย่าจับดินสอแน่นเกินไป
5. วางกระดาษหรือสมุดตรงหน้าผู้เขียนตามแนวขอบโต๊ะ ขณะเขียนใช้นิ้วมืออีกข้างหนึ่งจับกระดาษหรือสมุดให้มั่น

3. ฝึกเขียนเส้นอิสระ เด็กที่ลายมือสวยจะต้องใช้ข้อมือและนิ้วมือได้คล่องแคล่ว หลังจากฝึกทำนั่ง จับดินสอ และวางกระดาษถูกต้องแล้ว ควรให้เด็กได้เขียนเส้นอิสระซึ่งเด็กมักจะชอบเขียนเส้นวนไปมา หรือให้วาดรูปต่าง ๆ ตามใจชอบพร้อมทั้งระบายสีด้วย

4. ฝึกเขียนเส้นพื้นฐาน 13 เส้น ซึ่งเส้นเหล่านี้จะประกอบเป็นตัวอักษรไทย ลักษณะของเส้นแบบต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การเขียนอักษรไทย มีทั้งหมด 13 เส้น เส้นที่เขียนง่ายที่สุด คือ เส้นลงทั้งตรงและเฉียง ที่ง่ายลำดับต่อไปคือ เส้นขึ้นทั้งตรงและเฉียง ถัดไปคือเส้นนอนจากซ้ายไปขวา และจากขวาไปซ้าย ตามลำดับ ส่วนเส้นที่เขียนยากคือเส้นโค้ง และวงกลม การฝึกเขียนเส้นพื้นฐาน 13 เส้นนี้ ควรมีภาพประกอบการเขียนเส้นแต่ละแบบด้วย เพื่อให้เด็กได้สังเกตแนวหรือทิศทางของเส้นก่อนเขียน และควรมีจุดประให้เด็กลากเส้นตามก่อน ขนาดของเส้นที่ควรฝึก ควรเริ่มจากขนาดใหญ่ประมาณ 1 นิ้ว แล้วค่อย ๆ เล็กลงถึง 1/2 นิ้ว สำหรับเด็กอนุบาล แต่สำหรับเด็กเริ่มเรียนที่เข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้ลดขนาดของเส้นลงจนถึงขนาดเส้นบรรทัดธรรมดา คือประมาณ 1 เซนติเมตร ขณะที่เด็กฝึกเขียนเส้นแบบใดควรนำพยัญชนะที่ใช้เส้นแบบนั้น และภาพที่สัมพันธ์ตัวพยัญชนะนั้นมาให้เด็กรู้จักและจำได้ไปพร้อมกันด้วย หลังจากเขียนเส้นต่างๆ ครบทั้ง 13 เส้นแล้ว ควรฝึกเขียนหัวและเส้นต่อกันเพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับการเขียนตัวอักษรต่าง ๆ ยิ่งขึ้น

5. ฝึกเขียนตัวพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ลักษณะตัวพยัญชนะ สำหรับเด็กเริ่มเขียนควรใช้เส้นตรง เส้นเฉียง และเส้นนอน เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ ซึ่งเด็กเขียนได้ง่าย เช่น ตัวพยัญชนะตามแบบของภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นตัวพยัญชนะแบบเหลี่ยม มีเส้นตรงและเส้นเฉียงเป็นส่วนประกอบในการเขียนส่วนบนหรือส่วนล่าง โดยเฉพาะส่วนบนของตัวพยัญชนะที่ใช้เป็นเส้นเฉียงประกอบกันเหมือนหลังคาจะมีลักษณะเป็นหน้าจั่ว ตัวพยัญชนะเหล่านี้ตามผลวิจัยของประภา โชติบุตร (2517) ได้สรุปว่า เป็นพยัญชนะที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน เพราะเด็กสามารถเขียนได้สวยเหมือนแบบได้ง่ายและเขียนได้เร็วๆ เท่ากับตัวพยัญชนะแบบอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีจังหวะหยุดแน่นอน ไม่เอื้อให้เด็กเขียนหวัด การให้เด็กฝึกเขียนตัวพยัญชนะแบบเหลี่ยมจึงช่วยให้เด็กทุกคนมีโอกาสเขียนหนังสือเหมือนกันหมด

6. ฝึกเขียนคำและประโยค หลังจากที่ได้ฝึกเขียนพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ ได้แล้ว จึงฝึกให้เด็กเขียนคำ และประโยคที่มีความหมาย ยิ่งถ้าให้ความหมายสำหรับตัวเด็กเองยิ่งดี จะช่วยให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ และเกิดความรักในการเขียนด้วย

ทั้งหมดนี้เป็นหลักการฝึกให้เด็กมีลายมือที่สวยงาม ซึ่งครูอาจารย์ทุกท่านควรต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง และองค์ประกอบสำคัญในการคัดลายมือที่ต้องกล่าวถึงอีกเรื่องหนึ่งคือ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเขียน

เปลื้อง ณ นคร (2528) ได้กล่าวถึงเครื่องใช้ที่เหมาะสมในการสอนเขียนว่า เครื่องใช้มีดินสอ ปากกา หมึก ไม้บรรทัด กระดาษ เครื่องใช้ต้องสะอาด เรียบร้อย ดินสอควรใช้ขนาด BB หรือ BBB คือไม่แข็งหรืออ่อนเกินไป ต้องเหลาให้เรียบร้อย นักเรียนที่กำลังฝึกเขียนลายมือไม่ควรอย่างยิ่งที่ใช้ปากกาลูกกลิ้ง ซึ่งไม่เหมาะกับการเขียนตัวหนังสือให้สวยงาม นอกจากนี้ เปลื้อง ณ นคร ได้ให้ความเห็นว่า เมื่อโตขึ้นหน่อยควรให้นักเรียนมีสมุดคัดลายมือประจำตัว สมุดนี้นักเรียนต้องรักษาให้สะอาดเรียบร้อย เพื่อนักเรียนจะได้เห็นว่าลายมือของตนดีขึ้นหรือเลวลง สมุดนี้ครูต้องตรวจเขียนเครื่องหมายหรืออธิบายให้นักเรียนรู้ว่า มีข้อบกพร่องอย่างไรและที่นับว่าสำคัญยิ่งก็คือ ครูเองต้องพยายามเขียนให้สะอาดเรียบร้อย รวมทั้งต้องให้นักเรียนระวัง เครื่องใช้ในการเขียนต้องสะอาดเรียบร้อย และนำไปใช้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการอบรมให้นักเรียนรู้จักใช้ของ รักษา และรู้จักรักความสะอาด

เฮอร์ริค (Herrick, 1955) ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้ในการเขียนว่ามีผลต่อลักษณะรูปร่างและคุณภาพของตัวอักษร เครื่องเขียนที่ผิดลักษณะจะทำให้การเขียนไม่สวยเท่าที่ควร แต่เครื่องเขียนที่เหมาะสมคือ มีขนาดที่จับถือได้อย่างสบาย และใช้เขียนได้ดีจะช่วยให้ลายเส้นมีเหลี่ยมและมุมที่น่าดูขึ้น เด็กเล็กที่ฝึกเขียนใหม่ ๆ ชอบใช้ดินสออ่อนซึ่งเขียนได้เส้นหนา และไม่ต้องออกแรงมาก นอกจากนี้ เฮอร์ริค ยังได้ศึกษากระดาษที่ใช้ในการฝึกเขียน พบว่าโดยทั่วไปใช้กระดาษ 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่พิเศษ มีเส้นบรรทัดห่างกัน $1 \frac{1}{2}$ นิ้ว กระดาษขนาดรองลงมา มีเส้นบรรทัดห่างกัน 1 นิ้ว และกระดาษขนาดธรรมดา (ใหญ่ $8 \frac{1}{2} \times 11$ นิ้ว) เส้นบรรทัดห่างกัน $\frac{3}{8}$ นิ้ว

ไวเลส (Wiles, 1943) ได้ทดลองและสรุปผลเรื่องเครื่องมือที่ใช้ในการเขียนว่า ขนาดของดินสอมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเขียน และต่อปฏิกิริยาทางกายของผู้เขียนด้วย เขาได้แนะนำว่า เด็กที่เริ่มฝึกเขียนใหม่ควรใช้ดินสอหรือปากกามาตรฐานที่มีไว้สำหรับการฝึกเขียนโดยเฉพาะ หรือดินสอไส้ใหญ่ที่มีความอ่อนพอสมควร เพราะเด็กในระยะนี้ยังขาดการประสานของกล้ามเนื้อที่นิ้วมือที่มือ และที่แขนอย่างสมบูรณ์ ฉะนั้นดินสอที่อ่อนจะช่วยให้การเขียนของเด็กสะดวกขึ้น

การสอนคัดลายมือนั้นนอกจากองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ยังต้องคำนึงถึงขนาดของพยัญชนะที่ฝึกเขียนอีกด้วย

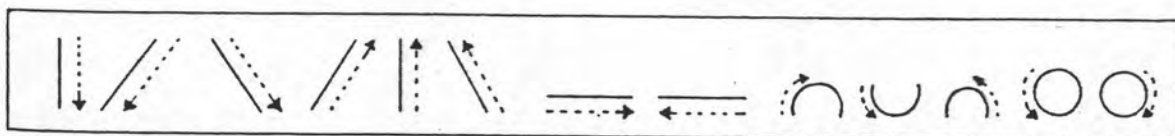
พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2521) ได้ศึกษาขนาดของตัวอักษรไทยที่เหมาะสมกับเด็กเริ่มเรียนว่า พยัญชนะขนาด 1.3 เซนติเมตร เป็นพยัญชนะที่เด็กเริ่มเรียนเลือกเขียนเป็นตัวแรก

จากการสอนคัดเขียนหรือการคัดลายมือที่กล่าวมาทั้งหมด จะเห็นว่ามีจุดประสงค์การเรียนรู้ด้านการเขียน ที่อยู่ในหลักสูตรประถมศึกษา ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลเอกชนส่วนมากได้นำมาใช้สอนในระดับอนุบาล โดยเฉพาะเน้นหนักในชั้นอนุบาลปีที่ 3 เพื่อเตรียมเด็กสอบแข่งขันเข้าชั้นประถมปีที่ 1 ซึ่งมักเป็นข้ออ้างว่าเป็นความต้องการของผู้ปกครอง ทำให้เกิดผลเสียแก่ตัวเด็กที่ยังไม่พร้อมพอที่จะรับการสอนแบบคัดเขียนได้ ดังนั้นในการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเขียน ครูและผู้ปกครองจึงควรมีความรู้พอที่จะตัดสินใจและสามารถเลือกได้ว่า จะส่งเสริมเด็กได้อย่างไร โดยไม่ทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเขียน ซึ่งความสามารถในการพัฒนาด้านการเขียนของเด็กก็จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ความสนใจ สติปัญญา ร่างกาย และวุฒิภาวะทางอารมณ์ด้วย

ตอนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

พูนสุข บุญสวัสดิ์ (2513) ได้วิจัยเรื่อง "ลีลาการเขียนอักษรไทยสำหรับเด็กเริ่มเรียน" ในปี พ.ศ.2513 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อจะศึกษาเส้นที่เด็กจำเป็นต้องฝึกหัดเขียนก่อนเรียนเขียนอักษรไทย ลักษณะของเส้นรวมทั้งเวลาที่ใช้ในการเขียนเส้นของเด็กชายและเด็กหญิง รวมทั้งการเรียงลำดับเส้นจากง่ายไปหายากตามลำดับวุฒิภาวะของเด็ก ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กอนุบาลที่มีอายุระหว่าง 3-5 ปี และมีเวลาเรียนโดยเฉลี่ย 133 วัน รวมทั้งสิ้น 100 คน แบ่งเป็นเพศชาย 50 คน และเพศหญิง 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ตัวอักษรไทยแบบต่าง ๆ และแบบทดสอบจับเวลาในการเขียนเส้นของเด็ก ผลของการวิจัยพบว่าเส้นที่เด็กจำเป็นต้องฝึกหัดเขียนก่อนเรียนเขียนอักษรไทยมีทั้งหมด 13 เส้น ลักษณะของเส้นรวมทั้งช่วงเวลาที่ใช้ในการเขียนของเด็กชายและเด็กหญิงไม่ต่างกัน ลำดับเส้นที่เขียนจากง่ายไปหายาก หรือใช้เวลาในการเขียนจากน้อยไปหามาก คือ

วรรณิ โสภประยูร (2514) ได้ศึกษาเรื่อง ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตน้ำทิพย์ และโรงเรียนดาราคาม จำนวน 60 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดเวลาที่ใช้ในการเขียนพยัญชนะไทย พบว่า ความยากง่ายในการเขียนพยัญชนะไทย ขึ้นอยู่กับลีลาของเส้นที่ประกอบเป็นตัวนั้น ๆ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

กลุ่มง่าย ได้แก่

ง จ, ว ร ธ, บ ป ษ

กลุ่มปานกลาง ได้แก่

ก ก ก, ผ ผ ย พ ฟ ฟ, ต ค ต ต ศ, ช ช ช ช, น ม ฉ ฉ,
ท ท ท, ล ล, อ อ

กลุ่มยาก ได้แก่

ญ ฉ ฉ ฉ, ฎ ฏ ฎ

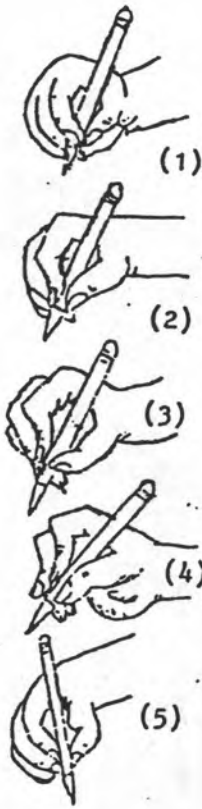
ประภา ไชติบุตร (2517) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบแบบคัด
ลายมือตัวพยัญชนะไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กเริ่มเรียน การวิจัยนี้เพื่อศึกษา
เปรียบเทียบการเขียนตัวพยัญชนะไทยแบบตัวมนกับตัวเหลี่ยม ว่าแบบใดเหมาะสม
สำหรับเด็กเริ่มเรียน คือ เด็กสามารถเขียนได้สวยและเร็วด้วย ผู้วิจัยได้เลือก
แบบพยัญชนะไทยซึ่งเขียนง่ายไปหายากตามลำดับ 7 ตัว คือ จ ว ถ ต ล อ และ
ฎ ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. เด็กเริ่มเรียน เขียนพยัญชนะไทยทั้ง 7 ตัว ของแบบตัวเหลี่ยมได้
สวยเหมือนแบบมากกว่าตัวมน
2. เด็กเริ่มเรียนเขียน ถ และ ต แบบตัวมนเร็วกว่าตัวเหลี่ยม ส่วน
การเขียน จ ว ล อ และ ฎ ทั้ง 2 แบบมีความเร็วไม่ต่างกัน

สรุปได้ว่า เด็กเริ่มเรียนเขียนพยัญชนะไทยแบบตัวเหลี่ยมได้สวยเหมือน
แบบมากกว่าตัวมน และค่อนข้างจะง่ายกว่าตัวมน เนื่องจากพยัญชนะไทยแบบตัว
เหลี่ยมประกอบด้วยเส้นตรง และเส้นเฉียง รวมทั้งมีจังหวะหยุดที่แน่นอน ซึ่งต่าง
จากแบบตัวมนที่ประกอบด้วยเส้นโค้งมา

ปรีญา บุญวาทิน (2522) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างลายมือ
กับท่าจับดินสอของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะการจับดินสอของเด็กเริ่มเรียนมี 5 แบบ คือ

แบบที่ 1 จับดินสอถูกแบบ ใช้ดินสอวางอยู่ปลายนิ้วกลาง ส่วนนิ้วนางและนิ้วก้อยอยู่ที่นิ้วกลาง เพื่อเป็นที่พักมือ จุดจับดินสอห่างจากปลายดินสอ ประมาณ 1 นิ้ว ไม่เกร็งนิ้วและมือขณะเขียน

แบบที่ 2 จับดินสอไม่ถูกแบบ วางดินสอไว้บนนิ้วกลางแต่เกร็งนิ้วเวลาเขียน

แบบที่ 3 จับดินสอไม่ถูกแบบ วางดินสอไว้บนนิ้วกลางเกร็งเฉพาะนิ้วชี้

แบบที่ 4 จับดินสอไม่ถูกแบบ วางดินสอไว้บนนิ้วนาง เกร็งนิ้วชี้กับนิ้วกลาง

แบบที่ 5 จับดินสอไม่ถูกแบบ ชูมุม 3 นิ้ว ไม่วางดินสอไว้บนนิ้วใดเลย

นอกจากนี้แล้วเด็กยังจับดินสอลักษณะแปลก ๆ

ที่ไม่สามารถระบุไว้ว่าเป็นแบบใด

2. ครูอนุบาลส่วนใหญ่ยอมรับว่าท่าจับดินสอของเด็กมีอิทธิพลต่อคุณภาพในการเขียนของเด็ก และเข้าใจว่า สาเหตุที่เด็กจับดินสอไม่ถูกต้องเกิดจากได้รับการสอนที่ผิด ๆ และเกิดความเคยชินในการจับดินสอแบบนั้น ๆ

3. ความสววยเหมือนแบบ คุณภาพการเขียนของเด็กที่จับดินสอถูกแบบกลุ่มที่ 1 กับเด็กที่จับดินสอไม่ถูกแบบกลุ่มที่ 2 เพียงคู่เดียวเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กลุ่มอื่น ๆ นอกนั้นไม่แตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยความสววยเหมือนแบบของกลุ่มที่ 2 มีมากกว่ากลุ่มที่ 1 ส่วนความเร็วในการเขียนของเด็กที่จับดินสอทั้ง 5 แบบไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

โนมศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา (2520) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้คำกริยาไทยของนักเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ตัวอย่างประชากรที่อายุ 4-5 ปี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้คือ ภาพขนาด 4 x 6 นิ้ว จำนวน 150 ภาพ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความสามารถในการรับรู้คำกริยาไม่แตกต่างกัน

จินตนา เนียมเปีย (2521) ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนาการทางภาษาตามส่วนถ้อยคำและความซับซ้อนของประโยค ของเด็กก่อนวัยเรียนจากเด็กในเขตจังหวัดพิษณุโลก และสุโขทัย จังหวัดละ 2 อำเภอ เด็กชาย 62 คน เด็กหญิง 58 คน โดยใช้แบบสอบถามบิดามารดา รูปภาพ และเทปบันทึกเสียง ผลการศึกษาพบว่า เด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวสูง บิดามารดามีการศึกษาดี มีอาชีพรับราชการและค้าขาย และมีครอบครัวขนาดเล็ก มีพัฒนาการทางด้านภาษาทั้ง 2 ด้านดีกว่าเด็กที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวต่ำ บิดามารดาที่มีการศึกษาต่ำ ตลอดจนบิดามารดาที่มีอาชีพอื่น และมีครอบครัวขนาดใหญ่ เด็กที่มีอายุมาก เด็กหญิง และเด็กที่อยู่ในเมือง มีพัฒนาการทางภาษาทั้ง 2 ด้าน ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยเป็นเด็กชาย และเด็กที่อยู่ในชนบท ตามลำดับ

จันทิภา ลิ้มปิเจริญ (2524) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถในการรู้จักคำและเข้าใจคำของนักเรียนอนุบาลในจังหวัดภูเก็ต ตัวอย่างประชากร คือ นักเรียนอนุบาลในจังหวัดภูเก็ต จำนวน 100 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 3 ขวบ 6 เดือน - 4 ขวบ 4 เดือน, 4 ขวบ 6 เดือน, 5 ขวบ 5 เดือน, 5 ขวบ 6 เดือน - 6 ขวบ 5 เดือน เก็บข้อมูลโดยใช้การถามประกอบภาพที่ละภาพ พร้อมทั้งบันทึกเสียงของนักเรียนทุกคนเป็นรายคน ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการรู้จัก และเข้าใจคำของนักเรียนอนุบาลจะเพิ่มขึ้นตามลำดับอายุ นักเรียนอนุบาลมีความสามารถในการรู้จักคำมากกว่าความสามารถในการเข้าใจคำ
2. ความสามารถในการรู้จักคำของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน
3. ความสามารถในการเข้าใจคำของนักเรียนทั้ง 3 กลุ่มแตกต่างกัน

จันทนา เตรียมดำรงค์ (2523) ได้ศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของบิดามารดาและผู้ปกครองเด็กอนุบาลสามแสนที่มีต่อการจัดและดำเนินการศึกษาในระดับอนุบาล" ในปี 2523 พบว่า ผู้ปกครองส่วนมากยังต้องการให้เด็กได้พัฒนาด้านการอ่านเขียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนและให้ความสนใจเด็ก รวมทั้งเน้นความสำคัญของผลงานของเด็กว่ามีความหมายต่อตัวเด็กมากซึ่งส่งผลให้เด็กเป็นคนกล้าแสดงออก เชื่อมั่นตนเอง ไม่ถูกบั่นทอนความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ผู้ปกครองส่วนมากสนับสนุนนโยบาย และการกระทำของโรงเรียนที่เน้นการเตรียมความพร้อมและจัดสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็ก แต่ขณะเดียวกันก็ต้องการให้เด็กได้อ่านเขียนด้วยเช่นกัน

สุธี ฤกษ์ศุภสมพล (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของพ่อแม่ที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลมุ่งจัดการศึกษาทางด้านการเตรียมความพร้อม" กับผู้ปกครองชั้นอนุบาลปีที่ 1,2 และชั้นประถมปีที่ 1,2 รวม 200 คน พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีความรู้ทางด้านจิตวิทยาพัฒนาการเด็กเป็นอย่างดี และมีความเห็นว่านโยบายการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเตรียมความพร้อมแก่เด็กอนุบาลโดยเฉพาะนั้นมีผลดีมากกว่าผลเสีย

ผลดีเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย เด็กมีความรู้สึกรักและชอบมาโรงเรียน การเรียนเป็นการเตรียมความพร้อมทางด้านสติปัญญาให้พร้อมที่จะเรียนต่อไป เป็นการพัฒนาความพร้อมทุกด้านทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ การเรียนนี้ไม่เป็นการเร่งเด็กจนเกินไป เด็กกระตือรือร้นที่จะเรียน เด็กมีความกล้าที่จะเรียน เด็กมีความกล้าที่จะแสดงออกและสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัวอยู่เสมอ เด็กรู้จักรับผิดชอบและสามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นอย่างดี เด็กมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่เคร่งเครียดกับการทำการบ้าน เด็กมีระเบียบวินัย และรู้จักรับผิดชอบด้วยตนเอง เป็นการฝึกทักษะเพื่อช่วยเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนอ่าน-เขียนต่อไป

ผลเสียเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ผู้ปกครองเกรงว่าเด็กจะเรียนไม่ทันโรงเรียนอื่น เด็กก็อาจมีปมด้อยในกรณีที่มีการเปรียบเทียบกับเด็กอื่น เด็กต้องการเรียนอ่าน-เขียน อาจรู้สึกเบื่อและไม่อยากมาโรงเรียน การเรียนการสอนเช่นนั้นไม่ทันใจผู้ปกครอง เพราะรู้สึกว่าสอนช้าไป

จันทร์วรรณ เทวรักษ์ (2526) ได้ศึกษาเรื่อง "อิทธิพลของการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์และเกมทางการศึกษาในวัย 4-6 ขวบ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษา" โดยสังเกตและบันทึกพฤติกรรม การเรียนการสอนเด็กอนุบาล 2 และ 3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 4-6 ขวบ ในโรงเรียนอนุบาลที่สอนโดยเน้นกิจกรรมฝึกความพร้อม ซึ่งมีกิจกรรมสร้างสรรค์และเกมทางการศึกษารวมอยู่ด้วยกัน โรงเรียนที่สอนโดยเน้นการอ่านเขียนหนังสือและเรียนเลข โดยศึกษาในภาคปลายเป็นเวลา 1 ภาคเรียน และได้ติดตามสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มนี้ในการเรียนวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในภาคต้น ตลอดภาคเรียนพบว่า นักเรียนกลุ่มแรกมีค่าเฉลี่ยในวิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ 2

หรรษา นิลวิเชียร และ พรรณรัศมี เก้าธรรมสาร (2534) ได้ศึกษาลักษณะการเขียนที่ปรากฏในเด็กเล็ก โดยการเก็บตัวอย่างการเขียนของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลปัตตานี และโรงเรียนเทศบาล 4 อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในปีการศึกษา 2534 จำนวน 193 คน โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม 2534 ผลการวิจัยพบว่าเด็กมีความเข้าใจกฎของการเขียนต่าง ๆ เด็กเข้าใจว่าการเขียนแตกต่างจากการวาดภาพ การเขียนของเด็กนั้นไม่ได้เป็นการเขียนที่เกิดขึ้นจากการลอกเลียนแบบ ถึงแม้ว่าเด็กจะเห็นแบบอย่างการเขียนของผู้ใหญ่ แต่เด็กจะสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเอง เด็กจะสร้างความรู้ในการเขียนด้วยตนเอง โดยไม่ได้ลอกแบบทุกสิ่งทุกอย่างที่เหมือนการเขียนที่ถูกต้องของผู้ใหญ่

งานวิจัยต่างประเทศ

ชีร่า (Shea, 1992) ได้วิจัยเรื่องการเรียนรู้ภาษาและวรรณคดี การค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงสมมุติฐานว่าเด็กโดยทั่วไปภาษาเขียนของเด็กจะเป็นไปตามรูปแบบที่ใช้อยู่เสมอๆ ผลการวิเคราะห์ที่ผ่านมามีทำให้ทราบว่า เด็กอายุ 4-5 ขวบ ในระดับปฐมวัยนั้น การเขียนของเด็กขึ้นอยู่กับสภาพแตกต่าง 5 ประการคือ พรสวรรค์ส่วนตัว การเริ่มต้นที่ดี สภาพชนบท สภาพกึ่งชนบท และ

สภาพในเมือง นอกจากนั้นยังครอบคลุมถึงการสังเกตจากการอ่านในใจของเด็ก ความสามารถในการอ่านตัวอักษรและการเรียงตัวเลข การวาดภาพ การอ่านตัวอักษรที่ปรากฏทั่ว ๆ ไปรอบ ๆ ตัวเด็ก เช่น ป้ายต่าง ๆ เป็นต้น และการเขียน จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เด็กวัยนี้

1. โดยทั่วไป การอ่านในใจ และการอ่านเพื่อจับใจความนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถในการกวาดสายตาของเด็ก
2. การปรับสภาพทางจิตใจ และการรับรู้ในสังคมของเด็กขึ้นอยู่กับความสามารถในการอ่าน และการเรียงตัวเลข
3. ความคิดสร้างสรรค์ในการวาดภาพ มาจากการแสดงออกในการเล่นโลโก้ การเล่านิทานหรือจากเครื่องมือสื่อสารอื่น ๆ
4. โดยส่วนใหญ่เด็กจะเรียนรู้จากการอ่านป้ายต่าง ๆ ที่เด็กพบเห็นจากสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย
5. การแสดงออกทางการเขียนหนังสือ นั้น เป็นผลสะท้อนกลับของความนึกคิดหรือการรับรู้สัญลักษณ์ สิ่งที่เกิดขึ้นบ่อยๆ และเหตุการณ์ที่สำคัญๆ นอกจากเด็กจะได้รับการฝึกในห้องเรียนแล้ว ผู้ปกครองก็มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้หนังสือของเด็กด้วย

ผลการศึกษาตามโครงการด้านภาษาและการรู้หนังสือ ณ มหาวิทยาลัยอริโซนา สหรัฐอเมริกา (Tips for parents in helping children learn to read and write, Unesco : Book Promotion New No.29 (Spring 1983) : 7) พบว่า ผู้ปกครองเด็ก ๆ สามารถเป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการด้านการอ่านและการเขียนของบุตรหลานของตนได้เป็นคนแรก โดยการมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และจริงจังในการเริ่มกิจกรรมการอ่าน เขียนของเด็กๆ ซึ่งมีแนวความคิดต่างๆ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ 10 ประการดังต่อไปนี้

1. อ่านหนังสือพิมพ์ร่วมกับเด็ก หมายถึง อ่านประกาศโฆษณาต่าง ๆ ตัดชิ้นส่วนลดราคาสินค้า อ่านพาดหัวข่าวที่น่าสนใจ อ่านคำบรรยายภาพต่าง ๆ ตลอดจนอ่านนิทานและเรื่องซ้ำชั้นร่วมกับเด็กๆ หรือช่วยเด็กเล่นเกมหรือกิจกรรมสนุก ๆ ในหน้าเด็กในหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2. ตรวจดูจุดหมายและช่วยอ่านจุดหมายของเด็ก ตลอดจนช่วยตอบจุดหมาย
3. จัดเตรียมกระดาษ ปากกา ดินสอ ไม้พร้อมไว้ในบ้าน สำหรับให้เด็ก ๆ ใช้เขียนหรือวาดภาพได้ทุกขณะที่ต้องการ
4. เขียนข้อความหรือจุดหมายสั้น ๆ เพื่อแจ้งข่าวหรือเรื่องต่าง ๆ แก่เด็กไว้ในบ้าน และสนับสนุนให้เขาเขียนตอบด้วย
5. ส่งเสริมให้เด็กร่วมกิจกรรมหรือการแข่งขันต่าง ๆ ซึ่งต้องมีการกรอกแบบฟอร์มและจำหน่ายของจุดหมาย
6. จัดทำป้ายประกาศในบ้าน เพื่อเตือนความจำแก่เด็ก ๆ ในเรื่องความรับผิดชอบในการช่วยเหลืองานในบ้าน และเวลาที่ต้องปฏิบัติ
7. ร่วมทำครัวกับเด็ก ๆ โดยมีกรวางแผนและเขียนรายการอาหารอ่านและปฏิบัติตามวิธีการซึ่งกำหนดไว้ในตำราอาหาร ตลอดจนซึ่งตวงส่วนผสมอาหารด้วยกัน
8. สอนเด็กให้ใช้สมุดโทรศัพท์ ผู้ปกครองควรช่วยเหลือเด็กในการค้นหาชื่อและเบอร์โทรศัพท์ของเพื่อน ๆ ที่เขาต้องการโทรศัพท์ติดต่อ และสอนวิธีใช้สมุดโทรศัพท์สีเหลือง (Yellow Pages)
9. จัดหาสมุดบันทึกให้เด็ก ๆ เพื่อบันทึกเหตุการณ์สำคัญ ๆ ที่เกิดขึ้นหรือที่เขาประสบในรอบสัปดาห์
10. สิ่งสำคัญ คือ ควรตอบคำถามทุก ๆ ข้อ รับฟังและให้ความเห็นต่อความคิดและข้อคิดเห็นของเด็ก ๆ และให้กำลังใจในความพยายามเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ของเด็ก

(อ้างถึงใน ปกิณกะ; มาช่วยลูกหลานให้เป็นนักอ่าน-เขียนกันเถอะ, 2527)

โจนส์ (Jones, 1987) ได้วิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการเบื้องต้นของการเขียน จากการศึกษา พัฒนาการของการเขียนในเด็ก 3-6 ขวบ โดยใช้เวลา 6 หรือ 8 สัปดาห์ เมื่อทดสอบออกมาปรากฏว่ามีผลสัมฤทธิ์ เท่ากับเด็ก 2 ขวบที่ฝึกในเวลา 9 เดือน การใช้ภาษาเขียนใน 5 ระดับ ที่ปรากฏจากการศึกษาคือระดับแรก เด็กไม่สามารถแยกการวาดกับการเขียนได้ ระดับสอง เด็กเริ่มต้นที่

จะเข้าใจว่าการเขียนเป็นสิ่งที่มีความหมาย ระดับสาม เด็กเริ่มมีความเป็นตัวของตัวเองในการเขียน ระดับสี่ เด็กเริ่มจะเรียนรู้ตัวอักษรและตัวเลข แต่ยังไม่คำนึงถึงความหมายมากนัก ระดับห้า เด็กจะพยายามที่จะเขียนให้เข้าสู่หลักภาษาศาสตร์มากขึ้น ความก้าวหน้าของเด็กในช่วงระยะเวลา ดังกล่าวจะบันทึกไว้ในแผนภูมิ และมีรายงานของ เฟอเรโร (Ferrero) และคณะได้จัดทำไว้จากการที่ได้ไปศึกษาเด็กชาวสก็อตในอเมริกาใต้ เฟอเรโร รายงานว่า เด็กเหล่านี้ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของภาษาเขียน ซึ่งจะเกี่ยวเนื่องกับหลักภาษาศาสตร์ที่ใช้ในการพูดจา แต่จากการศึกษาแจ้งว่าหลักฐานที่ปรากฏเพื่อยืนยันเรื่องนี้มีน้อยมาก ส่วนใหญ่จะไม่มี การชี้แจงว่าเด็กสก็อตเหล่านี้ผ่านการใช้คำมาอย่างไร เขาเชื่อว่ามาจากภาษาพูดเป็นแน่นอน ดังนั้น เฟอเรโร อ้างว่า เด็กเรียนภาษาเขียน โดยผ่านการลองผิดลองถูกมาก่อนและค่อย ๆ ขจัดออกไป ดังนั้นเด็กควรที่จะได้เรียนหลักภาษาและธรรมชาติของการเขียนอย่างมีระบบจึงจะสมบูรณ์

เนล (Neill, 1989) ได้วิจัยเกี่ยวกับการลากกาบบาท และทักษะการคัดลายมือในเด็กเกรดหนึ่ง ซึ่งได้มีการศึกษาว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ ถ้าจะให้เด็กคัดตัวครั้งบรรทัดในระดับเกรดหนึ่ง จากการทดลองในนักเรียนเกรดหนึ่ง 462 คน 24 ห้องเรียน โดยให้ลอกประโยคตามแบบ เด็กแต่ละคนจะกาเครื่องหมาย X ขนาดใหญ่ลงบนกระดาษขนาด 12" x 18" ที่ครูดัดให้บนโต๊ะ ซึ่งมีเส้นแบ่งครึ่งกระดาษอยู่ตรงกลาง ผู้สังเกตจะสังเกตว่าเด็กเขียนเสร็จอย่างไร เขาจะดูในเรื่องเวลาที่เด็กแต่ละคนใช้ และบันทึกท่าทางในการเขียนด้วย ซึ่งจากกลุ่มตัวอย่างสรุปได้ว่า ทักษะการคัดลายมือนั้นเกี่ยวข้องกับเพศของเด็ก ความพร้อมในการใช้มือ อายุ เวลา และจำนวนตัวอักษร จากการทดลองเด็กที่ใช้การลากบาท ทับ จะได้คะแนนสูงกว่าการสอบโดยการเขียน นักเรียนที่เขียนประโยคยาว ๆ คะแนนจะน้อยและเด็กผู้หญิงจะทำคะแนนดีกว่า

ซิม และ วิสเบิร์ก (Sim and Weisberg, 1983) ได้วิจัยเรื่องการวิเคราะห์พฤติกรรมของการเริ่มต้นคัดลายมือ ปรากฏว่าผลความแตกต่างของการฝึกคัดตัวอักษรในเด็กปฐมวัยระยะแรกที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องนี้ โดยมีผลงานวิจัยหลายบทที่กล่าวในเรื่องนี้คือ 1. การวัดผลเกี่ยวกับการคัดลายมือกับ

เป้าหมายของการศึกษาเรื่องนี้เป็นกระบวนการที่แข่งขันกัน 2. หลักเกณฑ์ข้อจำกัดต่างๆ เช่น การวางท่าทางการตัด ขนาดของดินสอ เส้นบรรทัดไม่จำกัดแน่นอน 3. การเลือกข้อความที่คัดรูปแบบตัวอักษร แบบฝึกหัดลายมือก็มีผลต่อพฤติกรรมการคัดเช่นกัน 4. การกระตุ้นกฎเกณฑ์ รวมถึง คำแนะนำ หน้าของบทเรียน กฎเกณฑ์ที่ยึดถือ และคำแนะนำในการเรียบเรียงตัวอักษรที่ถูกต้องก็เป็นปัจจัยหนึ่งของพฤติกรรมการคัดลายมือ 5. สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ รอบตัวเด็กเช่น การให้กำลังใจ ภูมิหลัง และวัตถุประสงค์ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สิ่งต่างๆ ทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการคัดลายมือ ซึ่งเด็กแต่ละคนก็จะมี ความแตกต่างกัน

อาร์มฟิลด์ (Armfield, 1977) ได้วิจัยเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับการเตรียมล่วงหน้าในการฝึกทักษะการเขียน พบว่า โดยทั่วไปถึงแม้ว่าการฝึกคัดลายมือจะไม่ควรสอนในระดับก่อนวัยเรียน แต่ครูก็สามารถที่จะช่วยเด็กให้มีการพัฒนาเกี่ยวกับการกวาดสายตา และฝึกทักษะอื่นๆ ที่จะเชื่อมโยงไปสู่การฝึกเขียนต่อไป กิจกรรมที่จะแนะนำต่อไปไม่ได้เป็นสิ่งใหม่ หรือมีความแตกต่างไปจากที่เคยรู้กันมาแล้ว แต่จะชี้ให้เห็นเป็นขั้นตอนคือ 1. มีการลากเส้นแบ่งครึ่ง 2. การจับดินสอในการเขียน 3. การประสานมือ 4. การใช้นิ้วให้คล่อง 5. การเอียงมือให้ถูกต้องทาง 6. การประสานสัมพันธ์ระหว่างสายตากับมือ 7. ทักษะในการใช้สายตาเลียนแบบรอยตัวอย่าง 8. ทักษะการรับรู้ทางสายตา 9. การใช้กรรไกร 10. การใช้อุปกรณ์ในการฝึกเขียน 11. การใช้เส้นแนวตั้งและเส้นแนวนอน 12. จังหวะการใช้เส้นในการเขียนหนังสือ 13. การใช้เส้นเอียง 14. การเขียนเลียนแบบของเดิม 15. ข้อเสนอแนะพิเศษสำหรับเด็กเรียนช้า ซึ่งอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการช่วยครูนี้ควรจะได้รับ การเตรียมล่วงหน้า

ไดสัน (Dyson, 1983) ได้ศึกษาผลที่ปรากฏในการเรียนภาษาจากภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างการวาดภาพ และการเขียนเบื้องต้น การศึกษาเรื่องนี้ เพื่อที่จะทดสอบดูความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างการวาดภาพและการฝึกเขียนเบื้องต้น และผลที่ปรากฏจากการจัดเนื้อหาในการพูด ผู้ศึกษาได้สังเกตวิธีการสอนที่ใช้ในโรงเรียนอนุบาลของรัฐแห่งหนึ่ง เพื่อที่จะได้รวบรวมข้อมูลในระยะเวลา 3 เดือน โดยเน้นให้เด็กได้วาดและเขียนอย่างเสรีในที่ ๆ จัดไว้ หรือใช้ระบบศูนย์กลาง

โดยผู้ศึกษาจะสังเกตุการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเหล่านั้น เพื่อที่จะศึกษาเรื่องการรับรู้ในสิ่งที่เด็กปฏิบัติได้เพียงใด ข้อมูลที่รวบรวมโดยการบันทึกเสียงพูดของเด็ก แล้วออกมาเป็นกราฟิก มีการบันทึกข้อสังเกต และสัมภาษณ์เด็กรูปแบบที่ใช้ได้รับการวิเคราะห์ผลสะท้อนหลายๆ ทางจากกระบวนการที่เด็กวาดภาพและเขียน เพื่อจะได้นำไปเป็นรูปแบบในการพัฒนาภาษาเขียนของเด็ก การเรียนรู้ที่จะเขียนเป็นสิ่งแสดงลักษณะนิสัยใจคอของคนเสมือนหนึ่งกับกระบวนการที่ค่อยๆ แยกความแตกต่างของความหมายของสัญลักษณ์ในแบบการวาดภาพและการเขียน

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเห็นได้ว่าการวิจัยในประเทศเรานั้น ยังไม่ค่อยให้ความสนใจเกี่ยวกับพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กตามธรรมชาติมากนัก อาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งเริ่มให้ความสนใจ ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นในเรื่อง ให้เด็กเขียนตัวอักษร หรือฝึกคัดลายมือ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ และต้องมีความเข้าใจขั้นตอนของพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กด้วย ซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยในต่างประเทศ ได้ให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กในทุกๆ เรื่อง เช่น การฝึกทักษะการเขียน การคัดลายมือ และการเขียนเพื่อสื่อความหมายเป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าถึงเวลาแล้วที่จะมีการศึกษาพัฒนาการด้านการเขียนตามธรรมชาติของเด็กอย่างจริงจังไม่ใช่การสอนให้เด็กเขียนโดยไม่เข้าใจความหมาย